Թ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 494 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԱԹԻ 26 ՕԳՈՍՏՈՍ 1885 (Ն. Տ.) 7 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1885 — 28 ԶԻԼԳԱՏԷ 1302

40 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՆՉ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ,
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳԻՐ
Գալաթիա, Նորատունկեան-խան

غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

Les annonces sont reçues à l'EASTERN AGENCY,
Karakeüy, Déirmén han

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան դահեկան արժէք 200
» » Վեցամսեայ » » 100
» » Եռամսեայ » » 50
Գաւառաց » և տեղական
Թղթատարով տարեկան » » 240
Գաւառաց համար և տեղական
Թղթատարով վեցամսեայ » » 120
Օտար երկիրներ, տարեկան գինը 56
» » վեցամսեայ » » 28
Դուրս զրկուած ըրագրոց համար Տնօրէնութեան վրայ է, Խմբագրութեան զրկուած ոչ նամակ կամ գրութիւն ետ չտրուիր։

ԾԱՆՈՒՑՄԱՆԵՔ ԿԸՆԴՈՒՆՈՒԻՆ
ԻՍԴԸՐՆ ԷՃԷՆՍԻ
Գործակալութեան ձեռամբ, Գարաքէօյ, Տէյիրմէն խան

Կ. ՊՈԼԻՍ
ՇԱԲԱԹ, 24 ՕԳՈՍՏՈՍ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՐՁՐ ՍԱՀՏ ՓԱՇԱ

Մարիէնպատի հանքային ջուրերն ինքզինք դարմանող անանուն դիւանագէտ մը առ Թաշէ ուղղած է Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին կենսագրութեան վերայ ներբողալից և պատուաբեր նամակ մը, զոր արժան կը համարինք գրէթէ նոյնութեամբ արտատպել յիշեալ լրագրոյն օգոստ. 24ի թիւէն.

«Թաշէի ընթերցողներէն բազմաց համար շահեկան կընայ լինել ծանօթանալ Վեհ. Սուլթանին այժմեան Մեծ-Վեզիր Սայիտ փաշայի կենսագրութեան։ Նորա հայրն էր օսմ. դեսպան ի Պարսկաստան, քնիկ կարնեցի։ Երբ տղայ էր դեռ, Սայիտ էֆ. քանի մը տարիներ անցուց իւր հօր հետ ի Թէհրան, և Սուլթան Ապտ-իւլ-Ազիզի իշխանութեան ատեն իւր հօր հետ վերադարձաւ Կ. Պոլիս։ Բիչ ետքն իւր հայր մեռաւ, և Սայիտ էֆ. իբրեւ եւթնդիպ մտաւ կառավարական պաշտօնատուն մը։ Աշխատաէր պաշտօնեայ մ'էր, և յոյժ լաւ գրող մը։

«Այն միջոցին կարեւոր քննութիւնք կատարեցան Տէրութեան զանազան կողմերը։ Քննիչներէն մին էր Սուպհի փաշա, որդի Սամի փաշայի, և այժմ առեւտրական գործոց նախարար։ Նա իրեն քարտուղար կարգեց զՍայիտ էֆ։ Սուպհի փաշա շատ հաւնեցաւ իւր քարտուղարին աշխատութեան, և երբ քննչութեան պաշտօնը լմնցաւ, Պետական Խորհրդոյն մէջ՝ որոյ դեր-նախագահ եղաւ ինք՝ պաշտօնի մը կարգել տրաւ զՍայիտ էֆէնտի։ Սա նշանաւոր հանդիսացաւ իւր նոր պաշտման մէջ ալ։ բայց նախանձոտ պաշտօնակից մը Սելանիկի կուսակալութեան Մեխթուպճի անուանել տալով զինք հոն զրկել ուզեց։ Թէև հարուստ չէր, Սայիտ էֆ. չընդունեց, և քիչ մը ժամանակ անպաշտօն մնաց։ Սուպհի փաշա սակայն հոգածու էր միշտ, և առեւտրական պաշտօնատան Մեխթուպճի անուանեալ տուաւ զիւր նախկին քարտուղար, ուստից Սայիտ էֆէնտի Կայսերական տարարանը գնաց Տնօրէնի պաշտօնով։ Այս պաշտօններու մէջ, ապագայ Մեծ-Եպարքոսը գրաւեց Մ. Ճէլալէտտին փաշայի ուշադրութիւնն։ Երբ Հիւսէյին Ավնի փաշա Մեծ-Եպարքոս եղաւ, Մեծ-Եպարքոսութեան պաշտօնատան համար կարող առաջին քարտուղար մը գտնելու համար խորհուրդ հարցուց Մահմուտ փաշայի։ Նա յանձնարարեց զՍայիտ էֆէնտի, այր բացառիկ տաղանդներն յոյժ կը գնահատէր։ Սուլթան Մուրատի կարճատեւ իշխանութեան միջոցին Սայիտ էֆ. քարտուղար էր Մեծ-Եպարքոսութեան։

«Ն. Վ. սեմսութիւն յոյժ սրամիտ և հեռատես է, չատ ճիշդ կը դիտէ իրերն ու մարդերն, և անչուշտ կը գուշակէր ապագայ պատահականութիւններն ալ Ն. Վ. սեմսութիւն առիթ ունեցաւ ներկայացուցելու Կայսերազուն Իշխան Ապտ-իւլ-Համիտ էֆ.ի, ապագայ Կայսր։ Ինչպէս ուրիշներուն, Իշխանին եւս ուշադրութիւնը գրաւեցին Սայիտ էֆ.ի ընտիր ձիրքերն ու կարողութիւնները, այնպէս որ երբ ինք բազմեցաւ Կայսերական Գահուն վրայ, Պատան զըլխաւոր քարտուղար անուանեց զՍայիտ էֆ։

Նոր քարտուղարն եւս քան զեւս արժանացաւ իւր Վեհափառ Տիրոջ համարման, և Ընորհիւ իւր ամենօրեայ յարաբերութեանց, առաջին քարտուղարն ստացաւ Կայսերական մտաց ու խորհրդոց այնպիսի ծանօթութիւն մը զոր նոյն ատիճանաւորներէ ոչ ոք ունի։ — (Թաշէի Պ. Նամակագիրն ասա կը մտաբերայ յիշելու Պրուսայի Կուսակալութիւնը զոր վարեց Սայիտ փաշա, որ ապա եղաւ Դատական Նախարար, և հեղինակ հանդիսացաւ Տէրութեան դատական նորոգ կազմակերպութեան, որով Թուրքիոյ քաղաքային դատարանք եւրոպական դատարանաց յար և նման կազմութիւն մ'ունին այժմ։)

«Սայիտ փաշա չուտով յառաջդիմեց, և ի վերջոյ Մեծ-Եպարքոս եղաւ 1879 ին։ Պետութեան զայս բարձրագոյն պաշտօնն թուականէ ի վեր անընդհատ վարած է, ի բաց առեալ 24 ժամու դադարում մը, որոյ միջոցին Ահմէտ Վէֆիզ փաշա յաջորդեց իրեն։ Բայց Վեհ. Սուլթանն իւր ուշիմ դիտողութեամբ շուտով հասկացաւ Ահմէտ Վէֆիզ փաշայի բուն արժէքն, և անմիջապէս վերահաստատեց զՍայիտ փաշա։

«Մեծ-Եպարքոսն անդուլ աշխատող մ'է, նման իւր Վեհափառ Տիրոջ, շուտով կ'ըմբռնէ խնդիր մը, և զիւր հայեացքներ մեծ ճշդութեամբ ու պայծառութեամբ բացատրելու կարողութիւնն ունի։ Մինչ ստորադաս դրից մէջ էր, իւր ծանրաբարոյ և զգուշաւոր վարմունք իւր ընկերակցաց այնչափ հաճելի չէին։ բայց իւր պետեր միշտ կը հաւնէին իւր ընթացքին, կը վստահէին իրեն, և ձեռնհաս գործակից մը կը գտնէին ի նմա։ Ինչ որ լինի ծաւալն իւր գաղափարաց, սա անտարակուսելի է թէ անընկճելի համբերութեան և անխախտ հաստատամտութեան անգնահատելի ձիրքերն ունի։ Ողջ դատում մ'ունի իրաց ու մարդոց վրայ, պայծառապէս կ'ըմբռնէ զանխուսելին, երբեք չի խօսիր առանց մտածմանց, և երբեք չի գործեր հապճեպով։ Իւր տեսութիւնք միշտ որոշապէս գծուած են իւր մտաց մէջ, բայց դիտէ իւր խորհուրդներն ի գործ դնելու ժամանակն ու չափն, և աննկուն յարատեւութեամբ ջանահնար կը լինի գործադրել զայնս։ Բընտաւ չարիրդիր մեքենայութիւններէն, զորս Կոմսին, որ ի հաշիւ պարտի առնուլ Բոլոնացիներն, իբրեւ մեծագոյն և ամենէն շղարիւելի տարրն իւր նախարարական մեծամասնութեան Վիէննայի երեսփոխանական ժողովոյն մէջ։ Լեմպերկի (Կալիչիա) թերթ մը երէկ օսմտիկանութեան ձեռամբ գրաւեցաւ Պիզմարք Իշխանին դէմ ուղղեալ թշնամական յօդուածի մը համար։ Ուրիշ թերթ մը, Զաս, կը հարցունէ թէ Բրուսիացիք ինչ աչքով պիտի նայէին եթէ Անգլիա և Ֆրանսա արտաքսէին «անօթի Գերմաններն, որք կը ճարակին ի Ֆրանսա և յԱնգլիա»։ Զաս կը յարէ.

«Երբ, Ֆրանքօ-գերմանական պատերազմէն յետոյ, Ֆրանսայի մէջ Մուսիէն մը կազմուեցաւ արգիլելու Գերմաններուն գործածումն ի Ֆրանսա, Պիզմարք Իշխանը բողոք բարձաւ բարձրաձիչ պերճախօսութեամբ մը։ Ի՞նչպէս արդ պէտք է բացատրել երբ ինքն իսկ կը բռնաբարէ իւր դրած սկզբունքներն, եթէ ոչ՝ ընդունելով թէ Իշխանը չարաչար կը գործածէ իւր ձեռք բերած նիւթական ոյժը։ Ռուսիա տեսնելով ռուսահպատակ Բոլոնացւոց արտաքսումը բրուսիական հողէն, անմիջապէս պատասխանեց այս անարդանաց՝ խմբովին արտաքսելով Ռուսաստանէն Գերմաններ, եւ կը յուսանք թէ այս դիտաւոր արտաքսեալք, իրենց ուսուներէն վանուած եւ շուներու պէս սահմանագլխէն անդին քշուած, պիտի գնահատեն իրենց Երկրաբեայ Նախարարապետին աշխարհավարութիւնն, որ այնպիսի թշուառութեան մը կը մատնէ զերեսնք։ Թո՛ղ հիմակ ալ Աւստրիա փոխադարձութեամբ պատասխանէ։ Մարդ ընդ մարդոյ, թո՛ղ ամեն Բոլոնացի արտաքսեալ ի Բրուսիոյ՝ ճամբուն վրայ հանդիպի Գերմանի մը, որ Կալիչիայէն ի Բրուսիա կը փոխադրուի հսկողութեամբ աւստրիացի ոստիկաններու։»

Կալիչիոյ ամեն կողմերն հպնդանակութիւնք բացուած են ի նպաստ հազարաւոր Բոլոնացւոց զորս Պիզմարք Իշխանը կ'արտաքսէ Բրուսիական Բոլոնիայէն։ Իրենց այժմու գրգռեալ վիճակին մէջ, Բոլոնացիք բնականապէս կը վշտանան զգուշական միջոցներէն, զորս կ'քսուէր թէ մանաւ կառավարութիւնը ձեռք առած էր՝ Կայսերաց ի Բրեմիէր տեսակցութեան առթիւ թող չտալու համար որ ցոյցեր լինէին ի նպաստ բոլոնացի այցելուաց որք Կալիչիայէն ի Բէշդա գընացած էին յայցելութիւն հունդարական Արուեստահանդիսին։ Լեմպերկի Բաղաքապետը գրեց Բէշդայի Բաղաքապետին, խմանալու համար թէ ի՞նչ կը նշանակէին այդ զգուշական միջոցներ։ Հիմակ որ Կայսերական տեսակցութիւնը վերջացած է, Բէշդայի Բաղաքապետը կընար հաճոյական պատասխան մը տալ, և հետեւապէս հաստատիք տուաւ իւր բոլոնացի պաշտօնակցին թէ ոչինչ միջոց ձեռք առնուած է արգիլելու ժողովրդային համակրանաց արտայայտութիւնը Բէշդա եկող Բոլոնացիներուն։

ՖՐԱՆՍԱ. Պ. Ֆէյմանսօ հիւանդ է, և չի կրնար խօսիլ, երկիրն արմատական գաղափարներու դարձնելու համար առաջիկայ ընտրութեանց առթիւ։ Բայց իւր մեծ հակառակորդ, Դ. ժ. Ֆէրրի, ամենայն յաջողութեամբ կը բանախօսէ ամենուրեք, նոյն իսկ իւր ընդդիմաբանից բանակետղերուն մէջ։ Պ. Ֆէրրի կը պաշտպանէ ընդհանրապէս հանրապետական կառավարութիւնն, և ի մասնաւորի իւր գաղթային աշխարհավարութիւն։ Իւր մէկ վերջին բանախօսութեամբ ծանոյց թէ Թունքինի աշխարհակալութեան բոլոր ծախսերն 186 միլիոն ֆր.ը չէր անցներ։ Բացատրեց թէ Հանրապետութիւնն ո՛ր աստիճան յաջողած էր դարմանելու 1870–71ի խորունկ վէրքերն։ 1871ին չատ խեղճ վիճակի մէջ էր Ֆրանսա։ Հանրապետութիւնը տեսաւ որ բանակը կազմարուեցաւ էր, զինուորական մարքենայն և ամեն յարակից գործիք խանգարուած էին, արուեստական, առեւտրական և մտային պայմաններն ալ ստորնութեան ողբալի վիճակ մ'ունէին, շնորհիւ Կայսրութեան յոռի քաղաքականութեան։ Արդ, Հանրապետութիւնը կարգի դրաւ այս ամենայն։ Շինեց 130,000 քիլօմէդր տեղային ճամբաներ, երկայնութիւն որ կը բաւէ երեք անգամ պատելու աշխարհի շուրջը։ Շինեց նաեւ 12,000 քիլօմէդր երկաթուղի։ Նաեւ կառոյց 26,000 նոր դպրոցներ։ Ֆրանսական սահմանագրութիւն պաշտպանութեան վիճակի մէջ դրաւ, և նորոգեց ու վերահաստատեց զինուորական գոյքերն ու պիտոյքներն։ Հանրային Կրթութեան Նախարարութեան եկամտացոյցն որ 1871ին 38,000,000 ֆր. էր միայն, բարձրացուց 136,000,000 ֆրանքի։ Գոյով եկամտացոյցի բացին, ըստ ոմանց 15 միլիոն ֆր. է սա, ըստ այլոց 3 կամ 6 միլիոն։ Ադոր մէջ են սակայն փոխ առնուած գումարներ, այլ սակաւ վճարում ճշդիւ ապահովեալ է եկամտացոյցին մէջ։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ. Ըստ վիճակագրական նորագոյն աշխատութեան մը, Գերմանիոյ ընակչաց թիւն էր 1872ին 41,228,000։ 1000 ոբ 40,002,000։ Մատաստան տարւոց մէջ, հետեւապէս, Գերմանաց աճումն էր, հայրենի երկրին մէջ լոկ, 4 634,000հոգի։ Եւ սակայն, նոյն 11 ամայ մէջ, մեծ թիւ մը Գերմանաց գաղթած էր Հայրենիքէն։ Այս գաղթականութիւն ունի երկու ձեւ։ ոմանք ցամաքային ճամբով կը գաղթեն դրացի երկիրներ, և այլք գերմանական նաւահանգիստներէ նաւ կը նստին երթալ անդրծովեան երկիրներ։ Կառավարութիւնն անկարող է ճշդելու ցամաքային ճամբով գաղթողաց թիւը, բայց ծովային գաղթականութիւնը մեծապէս աւելցած կը տեսնէ։ Այսպէս, 1871 ին գերմանական նաւահանգիստներէն և Անվերսի ճամբով գաղթած էին 75,912 Գերմանք։ այս թիւ քանի մը տարիներ աւելնալով հասաւ մինչեւ 210,547 ի, 1881 ին, յորմէ ետքն սկսաւ քիչ մը պակսիլ։ Գերմանիոյ վիճակագրական պաշտօնատունն Հայրենիքէն դուրս բնակող Գերմանաց թիւը կը հաշուէ իրը 2½ միլիոն միայն, որոյ իրը 2 միլիոնն ի Միացեալ Նահանգս։ ի Զուիցերիա կան 95,262 Գերմանք, Դանուբիա 93,442, և ի Ֆրանսա 81,988։

ԻՏԱԼԻԱ. Թուրինոյի Աբբայական Թանգարանը գողցեր մնալով, Վիքտոր Էմմանուէլ թագաւորն, իւր նախորդին եւ իւր որդւոյն հաւաքած շատ մը ոսկեղէն եւ ադամանդազարդ յիշատակները, պատուանշաններն, զարդերն ու հին դրամները գտցեր են, որոց արժէքին ու քանակութեան վրայ տրուած տեղեկութիւնք հակասական են առ այժմ։ Թանգարանին առաջին պահապանն, որ կասկածով ձերբակալուած էր, ինքնասպան եղաւ, իսկ երկրորդ պահապանին անմեղութիւնն հաստատեցաւ։ Գողերը չեն գտնուած դեռ։ Գողոցներուն մէջ է եղեր Վեհ. Սուլթանէն նուիրեալ զոյգ մը ոսկեղէն ասպնդակք (խոշեմք)։

ԱՆԳԼԻԱ. Ըստ վիճակագրական զաղանաղ հաշուոց, Անգլիա իւր բուն երկրին մէն մի քառակուսի մղոնին փոխարէն ունի 65 քառ. մղոն գաղթային ստացուած.ք. Հոլանտա, 54 քառ. մղոն։ Բորդուկալ, 20. Դանիմարքա, 6 և 0 30. Ֆրանսա, իբր 2. Սպանիա, նուազ քան 1։ Տարածութիւն բրիտանական գաղթականութեանց է իբր 8 միլիոն քառ. մղոն, նուազ քան զտարածութիւն Ռուսական Կայսրութեան, ի միասին առնլով զՍիպերիա և զԿեդր. Ասիա։ Բայց եթէ Հնդկաստանի բնիկ պետութիւններն որք են ընդհանուրութեամբ Անգլիոյ, և ունին 509,284 քառ. մղոն տարածութիւն, յաւելնք անգլիական ստացուածոց թուոյն վրայ, — քանի որ Անգլիա ի գործ կը դնէ սոյն պետութեանց վրայ նոյնչափ իշխանութիւն որչափ Ռուսիա իւր Ասիական կարգ մը ստացուածոց վրայ, — և եթէ հաշուի դնենք բուն իսկ Մեծին Բրիտանիոյ տարածութիւնն, որ է 120,757 քառ. մղոն, յայնժամ Բրիտանական Կայսրութեան տարածութիւնէն չատ աւելի պատկառելի թուոյ մը կը հասնի, այսինքն 200,000 քառ. մղոն աւելի կուգայ։ Այս պայմանաց մէջ, Բրիտանական Տէրութեան ստացուածք հողագնդիս ցամաքին իբր մէկ վեցերորդ մասը կը ծածկեն։

ՍՈՒԼԹԱՆ. Աւոյթ արաբական կարեւոր թերթը լուր կը ստանայ Սուաքինէ թէ Օմ սուրմանի զորքերը պատերազմ մը ղրկեր են Ապոսուլահի, Մէհտիի յաջորդին, որ Խարդում կը բնակի, խնդրելով Սուա Մարդարէին թոռած գանձուն մէկ մասը։ Բայց Ապոսուլահ մերժեր է, ծանուցանելով թէ այդ գանձուն պէտք ունի պատերազմը շարունակելու համար Եգիպտացւոց և Անգլիացւոց դէմ։ Երկու օր յետոյ, ի Խարդում պատերազմ ծագեցաւ ի մէջ Պակիրա ցեղին ում կը պատկանէր Ապոսուլահ և բնակչաց, և Ապոսուլահ սպաննեցաւ։ Ցաղթական Պակիրայք այժմ տէր են Խարդումի։ —Այս լուր կը հաստատուի Բոլէրէնի Բոլեֆոնտէյնին Ալէքսանդրիայէ ստացած լրովք, որոց համեմատ Ապոսուլահ և Պերպերի Էմիրն և բաղում համախոհք սպաննուած են ի Խարդում տեղի ունեցած պատերազմի մէջ։ Օգոստոս 17 թուով նորագոյն լուրեր ալ կ'ըսեն թէ Օսման Տիկնայի վիճակն օր ըստ օրէ կ'անձկանայ, իւր հետեւողաց դասալքութեամբ։ — Հակառակ այս ամեն բացորոշ տեղեկութեանց, տակաւին վերջնապէս չի կրնար ընդունուիլ թէ Մէհտիի յաջորդն սպաննուած լինի։ որովհետեւ Խարդումէ եկող լուրերն, ուղղակի հաղորդակցութեանց բացարձակ անդոյութեան պատճառաւ, կասկածելի եղած են միշտ։

(Իսրդրն Էյէբէբ)

ՏԱՆԻՄԱՐՔԱ. Ցունաստանի Գէորգ թագաւորն, որդի Տանիմարքայի թագաւորին, հասաւ Քոբենհակ, ուր ի մօտոյ Տանիմարքայի թագաւորին կրտսեր որդին կ'ամուսնանայ Օրլէանեան գերդաստանի պատկանող օրիորդի մը հետ։ Ալէքսանդր Կայսրն եւ Կայզէրի Իշխանն ալ նոյն առթիւ կը սպասուին Տանիմարքայի մայրաքաղաքին մէջ։

— 137 —

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ
ԺԻԼ ՎԷՐՆ

ԿՊԱՆԹ 'ՆԱԻԱՊԵՏԻՆ ՈՐԴԻՔՆ

ԳԼՈՒԽ Թ.

ԵՐՈՒՆ ՄՂՈՆ Ի ՀԻՒՍԻՍ

Փետրվար 7 ին, առաւօտեան ժամը վեցին, չուն նշանը տուաւ Կէնարվան։ Անձրեւը դադրած էր գիշերը։ Երկինք, զորշախառն մանր ամպերով ծածկեալ, գետնէն երեք մղոն վեր կ'արգելուր արեւուն ճառագայթներն։ Ուստի օդին չափաւոր տաքութիւնը կը ներկր դիմադրաւել տուընջեանին ուղղութեան մը յոգնութիւններուն։

Բականէլ երկրացոյց քարտէսին վրայ Քահուայի հրուանդանէն մինչև Օքլանտ ուղիսուն մղոն հեռաւորութիւն չտիր էր, որ օրը տասնական մղոնէն ուղի աւուր ճամբայ ըսել էր։ Բայց, փոխանակ ծովերին աղտոտ ճանբուն հետեւելու, լաւագոյն թուեցաւ իրեն Ուայքաթոյ և Ուայրա գետերուն իրար խառնուած տեղն երթալ Նկարնավահիա գիւղն, որ ծովերէն երսուն մղոն հեռի էր, և հասնիլ «Օվէրլէնտ Մայլ Թրաք» կառուղին, որ կղզոյն մեծ մասին մէջէն դ'անցնի՝ Նարիէրէն մինչեւ Օքլանտ։ Ցայնժամ դիւրաւ կրնային ժամանել ի Տրիւրի և հանդիստ առնուլ պատուական օթեւանի մը մէջ, զոր մասնաւորապէս կը յանձնարարէ Հոխշթէթէր բնապատումը։

Ուղեւորք, իւրաքանչիւրն իւր նպարի բաժինը բարձած, ճանբայ ելան՝ Աուէթա ծովասարչին եզերքէն գառնալով։ Խոհեմութեամբ չէին բնաւ բաժնուիր իրարմէ և բնազդաբար, իրենց հրացանները դնած, արեւելեան կոհակաձեւ դաշտերը կը դիտէին։ Բականէլ, իւր պատուական քարտէսն ի ձեռին, հաճոյք կ'զգար անոր ամենափոքր մանրամասնութեանց ճշդութիւնը ցուցնելով։

Օրուան մէկ մասն ուղեւոր ջոկատն երկպատեան խեցիներու փշուրներէ և ապինաց ոսկրերէ բաղկացեալ և մեծ մասամբ երկաթի վերթթուածնատով և նախթթուածնատով խառն աւազի մը վրայէ քալեց։ Եթէ մագնիս մը դեռնին մատեցնէին, իսկոյն փայլուն բիւրեղներով կը ծածկուէր։

Մակընթացութենէն գգուեալ ծովերին վրայ քանի մը ծովային կենդանիք կը խաղային։ Փոկերն, իրենց բոլորշի գլուխներով, լայն ու կոր ճակատով և ուղղից աչերով՝ քաղցր և մինչեւ իսկ սիրալիր դէմք մը կ'ընծայէին։ Կը հասկցուէր որ առասպելը՝ ծովերուն այս հետաքրքրաշարժ բնակիչները բանաստեղծօրէն զարդարելով դիւթիչ յուշկապարիկներ ըրած լինի, թէև ձայներնին աններդաշնակ խանչիւն մ'էր միայն։ Այս կենդանիք յոյժ բաղմաթիւ են Նոր-Զեղանտայի ծովեղերեաց վրայ, և մեծ առուտուրի նիւթ։ Իրենց իւղին և թաւամազ մորթին համար կ'որսան զանոնք։

Փոկերուն մէջ նշանաւոր էին երեք կամ չորս ծովային փիղեր, զորս կապուտակ գունով և քան-հինգէն երեսուն ոտք երկայնութեամբ։ Այս վիթխարի երկակենցաղք, ծովասեղերէ թանձր անկողնոց վրայ յուլաթար տարածուած, կը տնկէին իրենց կնճիթն, և ծանածուռ կերպիւ կը տատանէին իրենց երկայն և դալարուն ընչաքին հատ թելերն, որք պնտասէրի մը մտրուքին նման խոպոպեալ խցահանոցներ կը թուէին։ Ռոսկերթ կը զուարճանար դիտելով զայս ուշագրաւ կենդանիներ։ Ցանկարծ գոչեց զարմանօք.

—Նայեցէք, այս փոկերը քա՞ր կ'ուտեն։

Եւ արդարեւ, անոնցմէ մի քանին ծովեղրին վրայի կոպիճներն որկրտաքար կը կլլէին։

—Ձշմարիտ է, ըսաւ Բականէլ, այդ կենդանիք ծովեղերեայ խիճերը կ'ուտեն։

—Ի՞նչպէս կը մարսեն զայդ զարմանալի կերակուր, ըսաւ Ռոսկերթ։

—Մնաններու համար չեն ուտեր, տղա՛ս, այլ իրենց ատամքը լցնելու համար կը կլլեն զայդ քարեր։ Իրենց ծանրութիւնն աւելցնելու և դիւրութեամբ ծովուն տակն իջնելու միջոց մ'է։ Երբոր ցամաք ելնեն, դուրս կուգան քարերն։ Ասոնք այժմ ծովուն կոկակաց մէջ պիտի մնան։

Արդարեւ, շատ չանցաւ, կէս երկրատանեաւի չափ փոկեր, ոտամաքներն ըստ բաւականի քարով լցնելէ յետոյ, դանդաղաբար ծովը մտան և աներեւոյթ եղան հեռուկ տարրին մէջ։

Բայց կէնարվան չէր կրնար թանկագին ժամանակ մը կորուսանել անոնց վերադարձն և քարերը դուրս տալու գործողութիւնը տեսնելու համար, և ընդ միջեալ ուղեւորութիւնը վերսկսաւ, ի մեծ ցաւ Բականէլի։

Ժամը տասնին դադար ըրին բասանաքարէ խոշոր ժայռերու ստորոտն, որք կելտական ժսկարձաններու պէս անկուած էին ծովեղրին վրայ։ Ոտքէներու վտառ մ'առատ ուտելիք մատակարարեց իրենց։ Ոտքէները մանր էին և ոչ սխորժահար։ Բայց, Բականէլի խորհրդով, Օլվինէթ զանոնք կրակի վրայ շարելով եփեց, և այսպէս պատրաստուելով, երկոտասանեակներն իրարու յաջորդեցին ճաշին բոլոր տեւողութեան ժամանակ։

Դադարէն յետոյ նորէն յուզի ընկան առանց ծովեղրէն բաժնուելու։ Ատամնաձև ապառաժներուն վրայ և խարակներու դադաթը ծովային այլազան թռչնոց մեծ բազմութիւն ապաստանած էին։ Ճղակներ, խօլահաք, տարմրոքք, ձկնկուլք և այլք։ Իրիկուան ժամը շորսին, տասն մղոն ճանբայ քաշած էին առանց յոգնելու և առանց տաժանանոն։ Ուղեւորուհիք խանդեցին շարունակել ուղեւորութիւնը մինչև գիշեր։ Ցայնժամ ճանբուն ուղղութիւնը փոխել պէտք եղաւ։ Հիւսիսի կողմը տեսնուած քանի մը լերանց ստորոտը գառնալէ յետոյ Ուայքայի ձորը մտնել հարկ եղաւ։

Երկիրն ի հեռուստ անհուն մարգագետնի մ'երեւոյթ ունէր, և դիւրին ճեմ մը կը խոստանար։ Բայց ուղեւորք, երբոր այն դալարագեղ դաշտին եզրն հասան, պատրանքին փարատեցաւ։ Արօտին կը յաջորդէին մանր և սպիտակ ծաղիկներով թուփեր, անթիւ պուներով խառն, որք մասնաւորապէս կը սիրեն Նոր-Զեղանտայի հողերն։ Հարկ եղաւ ճանբայ բանալ անոնց մէջէն և դժուարութիւնը բաւական մեծ եղաւ։ Սակայն իրիկուան ժամ ուներ, Հապարիկաթաթ լերանց առաջին գագաթներն պատելով անցան, և իջեւանն անյապաղ կազմուեցաւ։

Ցասն-չորս ժամ ուղեւորելէ յետոյ նեբելի էր հանդիստ առնուլ։ Մնաց որ, ոչ վրան ունէին, ոչ սայլ, ուստի հարկ եղաւ Նորֆոլքի գեղցիկ շոմիներու տակ պառկիլ։ Ծածկոյթք պակաս չէին առժամեայ անկողիններ կարմելու համար։

Կէնարվան խիստ զգուշութիւններ ձեռք առաւ գիշերուան համար։ Ընկերներն և ինք, սպառազինեալ, երկերկու հոգի կարգաւ հսկեցին մինչև ի լոյս։ Կրակ չվառեցին բնաւ։ Խարսկներն օգտակար են վայրի գազանաց դէմ։ բայց Նոր-Զեղանտա ոչ վայրի ունի, ոչ ահւոծ, ոչ արվ և ոչ ուրիշ որ և է վտանգաւոր կենդանի։ Ճշմարիտ է որ Նոր-Զեղանտացիք անոնց տեղը կը բռնեն բաւականապէս։ Ուստի խարսկին այդ երկիթաթեան յոլովներն հրաւիրելու միայն կրնար ծառայել։

Կարճ խօսելով, գիշերը լաւ անցաւ։ միայն քանի մ'աւարային ճանճերու անհաճոյ խայթումը քիչ մ'անհանգիստ ըրաւ զուղեւորները, ինչպէս նաև միանց յանդուգն ընտանիք մը, որ նպարաց պարկերը կրծեց։

Հետեւեալ օրը, փետրվար 8, Բականէլ արթնցաւ աւելի վաղ և երկրին հետ գրեթէ հաստատուած։ Մաուրիներն, որոցմէ կը վախնար մասնաւորապէս, չէին երեւցած, և այդ ամեհի մարդակերք մինչեւ իսկ երաղին մէջ չսպառնացան իրեն։ Ասոր համար իւր սրտագին գոհութիւնն յայտնեց Կէնարվանի։

—Կը յուսամ որ այս փոքր ուղեւորութիւն անկախան կը կատարուի, ըսաւ։ Այս իրիկուն Ուայրայ և Ուայքաթոյ գետերուն միացած տեղը կը հասնինք, և անկէ անդին բնիկներու հանդիպելէ չատ չվախցուիր Օքլանտի ճանբուն վրայ։

—Մրչափ ճանբայ ունինք այդ գետախառնուրդն հասնելու համար, հարցուց Կէնարվան։

—Տասն-հինգ մղոնի մօտ, այսինքն գրեթէ երեկուան ճանբուն չափ։

—Բայց չատ ուշ պիտի մնանք եթէ այս անվերջանալի թաւուտը չարունակեն խաղանել մեր ուղին։

—Ո՛չ, պատասխանեց Բականէլ, Ուայրայի եզերքն պիտի երթանք ուր բնաւ արգելք չկայ։ ընդհակառակն՝ դիւրին ճանբայ մ'է։

—Զուսնք ուրեմն, պատասխանեց Կէնարվան տեսնելով որ ուղեւորք պատրաստ էին ճանբայ ելնելու։

(Շարունակելի)

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երէկ մայրաքաղաքիս բոլոր եկեղեցեաց մէջ կարդացուեցաւ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր կողմէ ղրկուած Կոնդակն, որ կը հրաւիրէր զազգայինս ի մասնակցութիւն Ս. Երուսաղէմի Պատուոյ բաժնման։

Էջմիածնէն մեզ կը գրեն թէ Դեորգեան ձեմարանի տեսուչ նշանակուած է Պ. Նիկողայոս Թոսրովեան, խմբագիր Վարժարանի։ Պ. Թոսրովեան օգոստոսի սկզբին արդէն Վաղարշապատ է հասեր Սինոդի հետ բանակցելու համար։

Ըստ որոշման Կիսն. Ժողովոյ, ազգ. Պատրիարքարանէն հետեւեալ շրջաբերական ուղղուեցաւ շաբաթ օրը մայրաքաղաքիս բոլոր եկեղեցեաց Թագ. Խորհրդոյ։

Ցայսր է թէ ի սկզբանէ անտի Ծննդոյ, Մկրտութեանց, Աստուածայայտնութեանց և Վասն Ճանմանց առթիւ եկեղեցեաց կողմանէ տրուած վկայագիրը ըստ Եկեղեցական և Ազգային օրինաց կ'ստորագրուին իւրաքանչիւր Եկեղեցւոյ միանգամայն թէ՛ Աւագերէց Քահանայի և թէ՛ Թագ. Խորհրդոյ կողմանէ համերաշխ պարտաւորութեամբ և իրաւամբ, որով ապա վաւերական կը լինին վկայագիրք և ընդունելի առաջի Ազգ. Պատրիարքարանի։

Նկատելով սակայն, որ վերջին օրերս այս օրինաց գործադրութիւնն զանց կ'առնուի երբեմն և վկայագիրք լոկ Թագ. Խորհրդոյ ստորագրութեամբ առանց մասնակցութեան Աւագերիցաց կը տրուին, և որով զանազան անտեղութիւնք կը պատահին։

Դպրոցական բարեբարեաց բարեշրջոյ, Արժ. Աւագերիցանց և Պատուարժան Թագ. Խորհրդոյ որ սկսեալ շրջաբերականիս թուականէն՝ այս տեսակ խնդրոյ վերաբերեալ վկայագիր մը եթէ չկրէ միանգամայն Աւագերիցու և Թագ. Խորհրդոյ հաւերաշխ և համաձայնասանաւոր վաւերացումը, եւ վկայագրի մէջ նշանակուած չլինի արձանագրութենէ քաղուած լինելը, Ազգ. Պատրիարքարանը չպիտի կրնայ ընդունիլ զայն վկայագիր իբր վաւերական։

Կ'ազդարարենք, որ վկայագիր մը եթէ պարունակէ անձիդ կէտեր, այսպիսի պարագայի մէջ օրինաց առաջ ուղղակի պատասխանատու պիտի համարուին այնպիսի տեսակ կէտեր պարունակող վկայագիր մը վաւերացնող պաշտօնական մարմիններն։

20 օգոստ. 1885

Կ. Պոլիս

Վեհ. Սուլթանը բարեհաճեցաւ հարիւր օսմանեան ոսկւոյ գումար մը ղրկել Հայ Հռոմէականաց Պատրիարք Գերերդ. Աղարեան Սրբազանին իբր նուէր Բերայի աղքատաց օրբանոցի, որոյ աշակերտուհիք պատրաստած էին ձեռագործ ընտիր քսակ մը, զոր Ն. Սրբազնութիւնը Վեհ. Սուլթանին մատոյց Ն. Վեհափառութեան գահակալութեան տարեդարձին օրը։

Սուքիաս եպիսկոպոսը Ռուսէն Կոլէջ թերթին ուղղած մի նամակով աշխատում է ջրել այն ամենը, ինչ որ նոյն թերթի 187 համարում նրա թղթակիցը Թիֆլիսից գրել է և հռչակել իբրեւ զուտ ճշմարտութիւն այն ամենը, ինչ որ ինքը՝ Սուքիաս եպիսկոպոսը գրել էր Մեղուի մէջ։

Մեր երկրից հեռու բնակւող և մեր երկրին և կառաւարած գործերին անծանօթ ռուսը կարդալով Ռուսէն Կոլէջը թերթում Սուքիաս եպիսկոպոսի նամակը, պէտք է կարծէ, որ բացի մի քանի պատգամաւորներից, ինչպէս ասում է Սուքիաս եպիսկոպոսը, մեզանում ամենքն էլ այն են մտածում, այն են զգում, ինչ որ ինքը Սուքիաս եպիսկոպոսը, և թէ Սրբազանի գրածներն Մեղուի մէջ իբրեւ զուտ ճշմարտութիւններ ընդհանուրի սրտին շատ ժամիկ են։

Սուքիաս եպիսկոպոսը ազատ է իւր համոզմունքը, իւր զգացմունքը և իւր տանձին հայեացքն ունենալ իրերի և գործերի վերայ, բայց եղելութիւնները գլխի վերայ չուռ տալու, չեղածը եղած հրատարակելու—նա իրաւունք չունի։

—Աստրախանի թեմի կառավարիչ Սուքիաս եպիսկոպոս Պարզեանցն՝ արդէն երկու տարի է, որ իւր իշխանութեան ենթակրկան բոլոր քահանայից վերայ նշանակել է մի պատասխանատուցիչ հարկ, այն է, իւրաքանչիւր քահանայ պարտաւոր է տարեկան 20 ռուբլի հարկ վճարել սրբազրամ անուամբ։

(ՆՈՐ ԴԱՐ)

Խարասու-Բազարէն կը գրեն առ Նոր Դար.

Ս. Երուսաղէմի նուիրակ Հ. Մամբրէն այցելեց մեզ եւս։ շատ դժգոհ էր Հինխրիմեցիներից։ ընդհանրն, եթէ չը սխալվում եմ 36 ր. էին ժողովել, մեզանից ժողովեց 220 և մի քանի ռուբլի, յետոյ ուղեւորուեցաւ դէպի Սիմֆերոպոլ, ուր ասում են 400 ր. ուց աւելի է հաւաքել։ այնուհետեւ էլ ուղեւորուել է Մելիտոպոլ, Եւսատորիայ, Սեվաստոպոլ, Եալտա և այլն, և յետոյ Բեսարաբիայի վերայով պիտի վերադարձէս վերադառնայ Ս. Երուսաղէմ։

ՌԱԼԷՔՍԱՆԴՐՈՊՈԼԻՑ։ — Երուսաղէմից պարտուց բարձման մասին մեր կողմերն ուղարկուած նուիրակ Գեր. Սահակ վարդապետը, որ նոյն սուրբ տեղեաց միաբան է, յուլիս ամսուայ վերջում ժամանեց մեր քաղաքը և իւր սրտառուչ քարոզներով մխիթարեց հայ ժողովրդեան և ճանաչացրեց թէ ինչ է առաջ եկել այդ մեծադումար պարքը։ Նուիրակին ըստ կարելւոյն աջակցեց տեղիս Գեր. փոխանորդը։ Հոգեւոր և աշխարհական դասից ընտրուեցաւ մասնաժողով, որ երկու աւուր մէջ ժողովեց մօտ երկու հազար ռուբլի, և յոյս կայ որ մեր քաղաքից այդ նպատակին չորս հազար ռուբլի հաւաքուի։ Գովելու արժանի է մեր քաղաքի մի քանի հարուստների ջանքն ու ջերմեռանդութիւնը, մասնաւորապէս Պ. Պ. Զիթողցեանցի, Խալաթեանցի և Մատաթեանցի։ Իսկ հասարակ դասն ամենայն ուրախութեամբ էր մասնակցում այդ գործին։

Ա.յսօրուան թղթաբերով մեր Էջմիածնի թղթակիցն առնուած նամակի մը մէջ հետեւեալը կը կարդանք.

«Ներսէս Պատրիարքի ընտրութեան բեկումից յետոյ երբ Մակար արքեպիսկոպոսը գնում էր Բեսարաբիա,

—Սրբազան, էլ գալու՞ էք Էջմիածին, հարցնում է նորա մտերիմներից մէկը։

—Դարձեալ պիտի գամ, պատասխանում է Մակար Սրբազան, բայց ա՞ռ անգամ առ ի դատել երկոտասան ազգս Իսրայէլի։

Կատարուեցաւ...»

Գեր. Հմայեակ եպիսկոպոսի թերթը կը հաղորդէ թէ Ս. Պատրիարք Հօր հրամանաւ հրատարակեալ 1886 տարւոյ Օրացոյցի կողքին վրայ նշանակուած է «ի Հայրապետութեան Տ. Տ. Մակար Ս. Կաթողիկոսի։»

Կիւմիւշինայէն հայ քահանային և բազմաթիւ երեւելի ազգայնոց ստորագրութեամբ խմբագրութեան հասած հանրագիր մը կը ծանուցանէ թէ տեղւոյն Յոյն մետրապոլիտ Տ. Երասիմոս՝ որ 8 տարիէ ի վեր հոն պաշտօն կը վարէր, այս օրերս Փէնէբի Պատրիարքարանին որոշմամբ Բրէվէզայի մետրապոլիտ անուանած լինելով, Ն. Գերազանցութեան բաժանումը մեծ ցաւ պատճառած է ոչ միայն յոյն այլ և հայ հասարակութեան։ Հանրագիրը մեծ գովեստիւք կը խօսի Տ. Երասիմոսի վրայ, յայտնելով թէ բարի, քաղաքավար և վեհանձն կղերական մէկ և հարբաբար կը խնամէր ոչ միայն Յոյներն այլև Հայերն անխտիր։ Հանրագրողք շնորհաւորելով Տ. Երասիմոսի նոր պաշտօնը, կը խնդրեն որ Փէնէբի Պատրիարքարանն այնպիսի կրօնական մը որոշէ որ Տ. Երասիմոսի գաղափարներն ու արժանիքն ունենայ և աշխատի ամրապնդել երկու քրիստոնեայ ազգաց միջեւ եղած փոխադարձ սէրն ու համակրութիւնը։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վեհ. Սուլթանն Օսմանիէի ակադեմիան պատուանշանը շնորհեց Ռազմական և երկրագործական նախարար Սուպհի փաշային և Ցանիմարքայի գահակառանդ իշխանին։

Իւլայի ատենան տրուեցաւ Շերքեթի խարիէի անօրէն Հիւսէյին Հագգը էֆենտիի և Ռումելի պէյլերպէյիութեան ատենան՝ Դրրգ-Բիլիսէի կառավարիչ Հասիպ փաշայի։

Անգլիական արտասովոր պատուիրակ Սըր Տրըմնտ Ուոլֆ, և Արտաքին գործոց ու Էվկաֆի նախարարք շաբաթ օրը երկրորդ անգամ ի նիստ գումարեցան Արտաքին գործոց պաշտօնատան մէջ։ Խորհրդակցութիւնք տեւեցին երեք ու կէս ժամ։ Խորհրդակցութեան մէջ Ասիմ և Բեհամիլ փաշաները պահ մը ժողովատեղիէն մեկնելով, Մեծ-Դպարքս Սայիտ փաշայի քով գնացին և հրահանգներ ստացան։

Պուլբէյրի օսմանեան նորընտիր դեսպան Ահմէտ պէյ շաբաթուս կը մեկնի մայրաքաղաքէս իւր պաշտօնատանը։

Ռուսիոյ, Աւստրիոյ, Իտալիոյ և Գերմանիոյ դեսպանատանց առաջին թարգմանները շաբաթ օրը Բ. Դուռն երթալով յայտնեցան տեսակցեցան արտաքին գործոց նախարարի խորհրդական Ֆասլի պէյի հետ։

Մասնաւոր նամակ մը կը ծանուցանէ թէ, կ'ըսէ Հաֆէյէֆ, Կ. Պոլսոյ պարսկական դեսպան Միրզա Մոհսին Խան 10—12 օրէն մայրաքաղաքս կը հասնի։

Անցեալները ծանուցած էինք թէ արքունի Վառօդարանի անօրէն Սալիհ փաշայի Արուեստից Միտալ մը հնարուեցաւ։

Թուրք թերթերը կը ծանուցանեն թէ ոչ միայն Սալիհ փաշա, այլ և Վառօդարանի ուրիշ 21 պաշտօնեայք եւս արժանացեր են մի և նոյն պատուոյ։ Սոյն պաշտօնեից մին հայ մէ Գրիգոր էֆէնտի անուն, որ Ֆիշէնքհանէի մէջ պաշտօն և հարիւրապետ ատենան ունի, իսկ մնացեալ 20 անձինք թուրք են։

Փարիզէն առնուած նամակ մը կը ծանուցանէ թէ Վեհ. Սուլթանի դահակալութեան տարեդարձին օրը օսմ. դեսպանատունը չբեղդաքս լուսաղարդուեր է և օսմանեան հպատակը դեսպան Էսատ փաշայի ներկայացեր են ի շնորհաւորութիւն։

Հաճութեամբ կը ծանուցանենք թէ Վեհ. Սուլթանն՝ իւր ծանուցեալ դիտաւորութեամբ, բարեհաճեցաւ նպաստ և օգնութիւն հայցնել Օրթագիւղի տարաբաղդ հրկիզելոց, որք Ն. Վեհափառութեան յատուկ ուշադրութեան արժանացան։

Կայսերական անձնական Գանձուն նախարար Վահէտ Յակոբ փաշա երէկ Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ յատկապէս Օրթագիւղ երթալով, Հայոց, Յունաց և Հրէից Մը.բարարներուն միջոցաւ կոչել տուաւ անխտիր բոլոր հրկիզեալներն որոց իւրաքանչիւրին մէկ մէկ օսմ. ոսկի բաշխեց անձամբ։ Նոյնպէս հրկէզին երկրորդ օրը՝ շաբաթ, և երեքշ., հաց, պտուղ և նպարեղէն բաշխուեցան և կը լսենք թէ հանդերձ և կտաւեղէն ևս պիտի արուի հրկիզեալ երեսուն երկու ընտանեաց որոց մեծագոյն մասն հայ են։

Բրուսայի նիկիագործական նախարար Տ.ոբթ. Լիւբիս աղա, ուղեւորութեան մ'առթիւ մայրաքաղաքս եկած էր, շաբաթ օրը մեկնեցաւ Վառնայի ճանրով, Պէրլին ուղեւորելու համար։

Առջի օրը, Տ.ոբթ. Լիւբիս պատիւ ունեցաւ Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու և կայսերական սեղանին հրաւիրեցաւ, որուն ներկայ կը գտնուէին դեսպանական դեսպանուհի Տիկին Բասոլիէ։ — Սպասաւոր Սիւլէյման փաշա Վեհ. Սուլթանին առաջին քարտուղար Բիզա փաշա, Նուսրեթի փաշա և առաջին սենեկապետ Օսման պէյ։ Սեղանէն յետոյ, բրուսական նախարարը ելնելուզի դարատանն այցելեց և զմայլանք դիտեց ամեն կողմ։

Կը յիշուի թէ Տ.ոբթ. Լիւբիս ցամաքային ճանապարհով եկած էր մայրաքաղաքս, հաւանաբար աչքէ անցունելու համար օսմանեան երկաթուղեաց միացման գծերն որոց շինութեամբ մեծապէս պիտի ընդարձակի գերմանական վաճառականութիւնն պալքանեան դեռակերզոյն մէջ։

Արեւելեան եկամուղեաց շինութեան և շահագործման ընկերութեան ընդհանուր տնօրէնութիւնն որ ցարդ Վիզպատէն կը գտնուէր, Կ. Պոլիս փոխադրուած է, կը սպասի մէկ երկու շաբաթի մը։

Ա.յդ վարչութեան պետը՝ Պ. Սարդէն ատ կը սպասուի մէկ երկու շաբաթէն, հետեւ ունենալով ընկերութեան առաջին երկրաչափն և ընդհանուր քարտուղարն, և հաշուակալութեան ու շինութեան գիւանաց պաշտօնէութիւնն։

Կը կարծուի թէ Պ. Սարդէն հանգուցեալ Պ. Հալէնի պիտի յաջորդէ իբր ընդհանուր տնօրէն, և այս կերպով երկաթուղեաց շահագործման և շինութեան ընկերութիւնը որք ցարդ անջատուած են, պիտի միացուին։

Եգիպտացի իշխան Հալիմ փաշա այցելութիւն տուաւ անգլ. արտասովոր պատուիրակ Սըր Տրըմնտ Ուոլֆիի։

Արքունի թիւնապահ Սիւլէյման փաշա շաբաթ օրը մեկնեցաւ մայրաքաղաքէս Սթամբուլ, Նուէռի թագաւորին տանելով Նիշանը Իմթիյազի ասկի շքագրամն որ Վեհ. Սուլթանին կողմէ վերջերս ընծայեցաւ Ասկար թագաւորին։

Ոստիկանութեան յետնեալ ամսական վճարման յատկացուելու համար Եվմնական Նախարարութեան յանձնուած Հէվալիներն Ոստիկանութեան Նախարարութեան կողմէ ղրկուեցան Բաղաքապետութեան և գաւառական կուսակալութեանց,

---

Ֆրանսական հանրապետութեան կողմէ Ակադեմական Սպայի ատենան տրուեցաւ Սուլթանիէ վարժարանին Ֆրանսերէն լեզուի ուսուցիչ Պ. Ցանքուրի և աշխարհագրութեան դասատու Պ. Լաբիէրի։

Արտաքին գործոց պաշտօնատան դաւանեալներու և երկրորդական պաշտօնէից հաղուստներն աւելի պարզ ձեւի մը վերածեցան։

Այս հագուստներու պատրաստութեան համար Արտաքին գործոց նախարարի խորհրդական Ֆասլի պէյի նախագահութեան ներքեւ կազմեալ մասնաժողովի մը միջոցաւ կատարուած աճուրդն հանդերձեղինաց համար նախորդ տարիներէ 112 մէճիտ, իսկ կոշիկներու համար 61 ½ մէճիտ նուազ գումարով վերջացեր է, պատրաստուած հագուստները նախկին տարիներէ աւելի ընտիր լինելով հանդերձ։

Աղէքսանդրիայէն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ տեղւոյն դատարանն որուն ներկայացած էր Լանտրայի Բոշիկա դրամատան, եգիպտական կառավարութեան և պետական կալուածոց վարչութեան դէմ բացուած դատն՝ կալուածական փոխառութեան տոկսին 0|0ին 3 զեղչման առթիւ, ինքզինքն անձեռնհաս յայտարարեր և խնդիրն յղեր է Գահիրէի դատական ատեանին։

Հեռագրական և թղթատարական պիտույից գործարանի տնօրէն Էմիլ Լաբուան էֆէնտի և իւր օգնական Բարիճ էֆէնտի ժամանակէ մ'ի վեր կ'աշխատէին հեռագրական ամեն տեսակ պիտոյքներն ու գործիքները մայրաքաղաքիս մէջ պատրաստել այնպէս որ հարկ չմնայ եւրոպական գործարանաց դիմելու։ Ցիշեալ պաշտօնատաքը իրենց անձանձիր աշխատութեամբ յաջողած էին ամեն ինչ պատրաստել բաց ի հեռագրական բարդերէ (քէլ), որոց համար պէտք եղած գործիքները կը պակսէին։ Այս անգամ յիշեալ գործարանն յաջողեր է այդ գործիքներն ևս հայթայթել որով այժմ ամենարնտիր բարդեր կը շինուին մայրաքաղաքիս մէջ։ Կ'ըսուի թէ այդ գործիքները ձեռք բերելու համար 70,000 ֆր. ծախսուած է, գումար մը, զոր կայս. կառավարութիւնն ամեն տարի կը վճարէր այդ բարդերէն գնելու համար։

Հաֆէյէֆ կը ծանուցանէ թէ, ըստ բարձրը հրամանի Վեհ. Սուլթանին, թեթեւ պարտուց համար բանտարկեալ 60 անձանց մէկ ցանկը պատրաստուեր է, որոց պարտուց գումարն հաւասարապէս 15,000 ղրուշի կը յանգի։

Թուրք թերթը կը կարծէ թէ Ն. Կ. Վեհափառութիւնն իւր բնածին գթասրտութեամբ պիտի հրամայէ որ այդ խեղճերու պարտքերը վճարուին և ազատ թողուին։

Նէպալոյ կը ծանուցանէ թէ Ագրիա-Նուպոյոյ Սբէլիմի գիւղին մօտ անտառի մէջ չորս հրեայ ածխագործք ածուխի պատրաստութեամբ զբաղած ատեն, չորս զինեալ չարագործք անոնց վրայ յարձակելով զանոնք կողոպտելէ յետոյ, տապարով կը յօշոտեն անոնցմէ երկուքն, իսկ միւս երկուքը կը յաջողին փախչիլ։

Փիլիպէի համանուն լրագրին Արեւելեան Բումէլիի միայն մէկ գաւառակին մէջ քանի մ'օրուան միջոցին Պուլղարաց կողմէն Իսլամաց վրայ ի գործ դրուած հարստահարութեանց և բռնութեանց 10 դեպքեր կը թուէ, որք իրարմէ աւելի կամ նուազ սրտաճմլիկ են։

Ցիշեալ լրագիրը կը յարէ թէ խլամները գանկոծող ոստիկաններն ոչ միայն չեն պատժուիր, այլ և քանի մը ռուպլի նուէր ալ կ'ստանան ի վարձատրութիւն։

Եպիսկոպոսի վրայ անգլիական պաշտպանութիւնը ինդրելու համար եգիպտական նախարարաց ոմանց կողմէ հանրագրի մը պատրաստութիւնն յիշելու առթիւ, Ալէքսանդրիոյ և Գահիրէի լրագրիքք իրենց վերջին թիւերով ծանուցած էին թէ այդ հանրագրութիւնը բաղմաթիւ Եֆէնտիներու և իշխամ կրօնաւորաց կողմէ ստորագրուելէ յետոյ յանձնուած է տեղւոյն Միւֆթի՝ Մէհմէտ-իլ-Ապպասս էֆէնտիի։ Միւֆթի էֆէնտին փութացած է այդ լուրն հերքել ներքին գործոց տեսչութեան ուղղեալ համակու մը, որով կը յայտարարէ թէ իրեն այդպիսի հանրագիր մը տրուած չէ և թէ ինք ստորագրած է որ ոչ մէկ կրօնական այդպիսի հանրագիր մը տեսած կամ ստորագրած է։

Հաֆէյէֆ սոյն լուրն արտասպելէ յետոյ, գիտել կուտայ թէ այդպիսի խորհուրդ մը եթէ գոյութիւն չունէր, նոյն իսկ նախարարապետը պարտ էր հերքել զայն բան որում խնդրոյն ծանրութիւնն աւելի իւր կողմը կը հակի։

Նոզկալի դէպք մը տեղի ունեցաւ երկու օր առաջ ի Մեծ Կղզի։

Հարուստ կալուածատէր մը՝ Պ. Ս. . . որսի գնացած լինելով, տան մէջ առանձին մնացած էր իւր մանկամարդ կինն, երբ կեղծ մօրուսաւոր անծանօթ մը՝ օգուտ քաղելով անշուշտ տան տիրոջ բացակայութենէն, յաջողեցաւ մինչեւ տիկնոջ խուցը սպրդիլ, և առանց բան մ'արտասանելու՝ գուցէ փախնալով որ ձայնէն չճանչցուի, վրան յարձակեցաւ։ Տիկինն՝ ահաբեկ, հարցուց չարագործին թէ ինչ էր ուզածը և բան թէ պատրաստ էր տալ իւր գոհարներն, դրամը, ժամացոյցը և խուցի մը մէջ փակուելով չելնել մինչեւ որ անծանօթն ամեն բան առնելով հեռանար տունէն, բաւական է որ իւր կեանքին չդպչէր։

Բայց կեղծամօրուս մարդուն ուզածն ուրիշ բան էր։ բաղկացը մէջ առատ տիկինն ու առանց պատասխանելու, ջանաց զգեստնել զայն։ Խեղճն բուռատհա ճիգեր թափեց, պահ մը յաջողեցաւ մարդուն կոկորդէն սեղմել, իբրը միակ միջոց փրկելու իւր պատիւը բռնաբարել ուզող վատին ձեռքէն։ յանկարծ մարդը գաշոյն մը հանեց և սպառնացաւ սպաննել իւր զոհը։ բայց տիկ. Ս. . . յաջողեցաւ ազատուիլ զայն, մինչ բոլոր զօրութեամբ օգնութիւն կաղաղակեր։ արդէն այժը տարանալու մօտ էր և նուազում մը կուգար վրան, և գուցէ այս դէպքը եղերական վախճանի մը յանգէր, եթէ պարտիզպանն ազմուկը լսելով օգնութեան չրուէթար։ Զարագործը խոյս տուաւ, իսկ տիկին Ս. . . որ երկու ձեռքէն վիրաւորուած էր, նուազած ինկաւ։

Մեծ Կղզիի ոստիկանութիւնք չարագործը գտնելու կ'աշխատի։

Կը յիշուի թէ այս ու այն հարուստ անձերու սպառնական նամակներ գրող և ոտակ պահանջող ընկերութեան անդամներէն երեքն անցեալներն իրենց դատապարտութեան վճռոն ստացած էին։

Կիմանանք թէ Լուսիւտարի Նախագահն՝ աստեանք կղզայի այժմ այդ գործոյն մէջ մասնակցութիւն ունեցող 7—8 անձանց հարցաքննութեամբ, որոց մէջ կը գտնուին Պարիսի մը և Հասան անուն լրատու մը, որք պահ մ'արձակուած էին և այժմ վերստին ձերբակալուած են։

Ֆլորիս ընկերութեան Բանօրմոս շոգենաւն, որ անցեալ շաբաթ Թուրքի ընկերութեան Սէլեմնա շոգենաւին բաղխելով, բաւական վնասուած էր, արքունի նաւարանք բերուած է ուր յատուկ յանձնախմբի մը ձեռամբ կը քննուի եղած վնասին քանակութիւնն։ Ցանձնախմբի անդամք են, աւստրիական Էյտի ընկերութեան պաշտօնեայներէն Պ. Բասքուալէ՝ Թուրքի ընկերութեան կողմէ, նաւապետ Պոմա՝ իտալական հիւպատոսարանի կողմէ, և նաւապետ Թաֆոին էֆէնտի՝ նաւահանգստի վերատեսչութեան կողմէ։ Ցանձնախումբն երկու օր առաջ ի նիստ գումարուելով, Բանօրմոսի նաւապետէն լսեց արիածին պատմութիւնն ու պատճառները։ Ֆլորիս-Բիւսպաթինս ընկերութիւնը Թուրքի ընկերութենէն կը պահանջէ 6000 ֆրանք։ Թուրքի ընկերութեան փաստաբանն է Պ. Մարկարան։ Իսկ Ֆլորիս ընկերութեան փաստաբանն որոշուած չէ դեռ։ կը կարծուի սակայն թէ իրաւարար կարգադրութիւն մը պիտի լինի։

Բանօրմոսի նաւապետն սաքէն և ձախ թեւէն ծանրապէս վիրաւորուած լինելով խարսխին բաղխաւէն, անկողնոյ կը ծառայէ շոգենաւուն մէջ։ Բանօրմոս ապահովագրեալ է անգլիական ընկերութեան մը որոյ ներկայացուցիչը քննիչ յանձնախմբի անդամոց ընկերացաւ շոգենաւուն մէջ։

Շաբաթ գիշեր ժամը մէկին միջոցները Պէտի Փաշա եկեղեցւոյ մօտ տունէ մը հրդեհ ծագելով երկու քարաշէն տուն միայն հրոյ ճարակ եղան, շնորհիւ ջանից Ոստիկանութեան նախարարին որ անձամբ եկած էր հրդեհի վայրն, և թէ՛ Սպարապետի Դրան թէ՛ այլ ջրանկարաց խմբերու աշխատութեանց, առանց որոց հրդեհը կրնար վտանգաւոր կերպիւ ծաւալիր։

Դժուարութեամբ կը պատմուի մեզ թէ Սեդրակ անուն անմեղներ պատանի մը բոցերուն մէջ նեռուելով, ազատեր է կին մը որ մահու վտանգի մ'առջեւ կը գտնուէր։

Եօրկի Տիմիթրի և Նիքոլի Խրիսթօ անուն երկու յոյն, որք ապիւրի վաճառական Սեվաստօպուլօ անուն տնձի մը երկիցս անտարագիր նաւակներ ուղղելով պահանջած էին որ Բերայի Թարապտեութեան պարտէզին պատնէշ տեղն ցոյսի ձգէ, ապա թէ ոչ իւր տունն հրոյ ճարակ պիտի լինի, վաղը պիտի գտաւին Ոնրարգաս ատենի առջեւ։

Արեւելեան Բումէլիէն առնուած լրոց նայելով, անցեալ շաբաթու Զիրբան գաւառակի մէջ արտասովոր մեծութեամբ կարկտահար տեղացեր և բազմաթիւ ոչխարք ու քանի մը հովիւներ սպաննուեր են (՞)։

Եէնիգալէի երկաթուղւոյ գործարանի պաշտօնեայներէն միոյն կինը աւուր օրը իւր տան պատուհանէն դուրս ծուած պահուն, հաւատարիչներուն կորանցներով, դեռին ինկաւ 6—7 մետր բարձրութենէ մը և ղլուխը ջախջախեցաւ ու տարը կոտրեցաւ։

Փիլիպէի հելլենական նորընտիր հիւպատոս Պ. Տորոս որ մայրաքաղաքս կը գտնուի, Արեւ. Բումէլի կուսակալ Կավրիէլ փաշայի ի Փիլիպէ վերադարձէն յետոյ միայն իւր պաշտօնատեղին պիտի ուղեւորի։

Հելլենական կառավարութեան հրամանաւ, Պոմսի, Բրէվէզայի, Սէրէպի ու Տէոէ-Ալդամի հելլենական հիւպատոսք պաշտօնակ եղած են։

Մէքքէէն կը ծանուցանեն թէ մինչեւ ցարդ անդ հասնող ուխտաւորաց թիւն է 50,000 և թէ հանրային առողջութիւնը գոհացուցիչ վիճակի մէջ է անդ։

ԱԶԳ

ՐՈՊԵՐԴԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բոպերդեան Վարժարանի յառաջիկայ տարեշրջանը պիտի սկսի Երեքշաբթի Սեպտեմբեր 15, ըստ Եւրոպացւոց։

12—6

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐԵՐ

Ա.ՅԺՆՈՒ ՀԱՅԱՍ

ՀՆՏԱԽՈՏՆԵՑԵՒՐՈՊԱ

Մարսիլիա, 4 սեպտ.

Ա.յսօր 11 հոգի մեռան ատ հնտախտէ և ի Թուլոն՝ 19 հոգի։

Մատրիտ, 4 սեպտ.

Հնտախտի վերջին ցուցակը կը նշանակէ 775 մահ բովանդակ Սպանիոյ համար։

Ամենք, 5 սեպտ.

Իտալիայէն եկող նաւերն տասներիրս աւուր քարանթինայի կ'ենթարկին։

ՍՊԱՆԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Մատրիտ, 4 սեպտ.

Սպանիական կառավարութիւնը մերժեց Գերմանիոյ առաջարկն իրաւարարութեան ենթարկելու Կարոլեան կղզեաց խնդիրը։ Սպանիա չհաւանիր որ այդ արիպեզգուսին վրայ իւր ունեցած իրաւունքներն վիճարանութեան առարկայ լինին։

Մատրիտի մէջ յուսալի կը տիրէ այն լուրն պատճառաւ թէ գերմանական զորքեր եկած են Եաբ կղզին (Կարոլեանք)։

Մատրիտ, 5 սեպտ.

Պէրլինի ոստիկանական դեսպանին յետս կոչումը մօտալուտ է։ ամեն լրագրիք ծանրութիւն կ'անուանեն Գերմանիոյ ձեռնարկներն Կարոլեան կղզեաց մէջ։

Մատրիտ, 8 սեպտ.

Հակադերման ցոյցերը կը շարունակեն։ ժողովուրդը կը պահանջէ որ կառավարութիւնը մարտանաւեր զրկէ՝ զինու զօրութեամբ ետ առնելու համար Եաբ կղզիներն զորս Գերմանացիք գրաւած են զինուորական ոյժով։

Փարիզ, 6 սեպտ.

Նանթէէն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ տեղւոյն թերթական հիւպատոսարանն այս գիշեր հրդեհի ճարակ եղեր է։

ԵՐԱՍՏԱԿԱՆ

ՊԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐԱՍ

Ղալաթիա, 26 Օգոստոս

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈՒՆԱՆԱԿԱԳՐՈՅ

3 ամիս Լոնդոնի վրայ (պանքայի)	109 5/8
3 » » » (վճռական)	109 1/4
3 » Բարիզ » (պանքայի)	23
» » » (վճռական)	23 7 1/2

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՅ

Օսմանեան Քոնսոլիտ

		Դոլարներ
Երէկ երեկոյ գոց.	(Միաց. D. Սերի	18 20
Զօրային գոցուելէն վերջը	»	18 18
Բերայի մէջ	»	— —
Առաւաւտուան բացուելուս	»	17 32 1/2
Բարձրագոյն գին	»	17 23 1/2
Նուազագոյն »		17 32
Կէս օրին		17 32
Փոխառութիւն 1838	A. Սերի	33 40
» 1862		
» 1860		
» 1863	B.	18 20
» 1872		
» 1865		
» 1869	C.	17 31
» 1873		

Իւնիֆիտ եգիպտական

Երէկ երեկոյ գոցուելուս	73 [illegible]
Այս առաւաւտուան բացուելուս Գ. կ.	73
Կէս օրին	73

ԲԱՅԻՆԵՏՈՒԹԻՒՆ

Կէսարէիէ ժիներալ	Գ. կ.	Ամբ. Լր.	3 24
Բրուսի ժիներալ	» »	Ամն. »	6 32
Պանք տը Գանտ	» »	» »	4 30
Ամ. Շանտ է Լայէտր	» »	» »	3 30
Թրանսատլ.	» »	» »	295
Բուսիլիի երկաթուղի		Ֆր.	41 75
Ոպիկսանսի տը Բրիսրիթէ		»	—
Բանքեթուզրի Լաբրիսի		»	59

Ընթացք դրամոց

Օսմանեան ասկի	գրշ.	100
0 Ֆրանկնոց	»	87 30
Ընգլիական ասկի	»	110 20
Ռոյ. խրեթիալ	»	90 45
Ֆրիմից	»	51 20
Ռուսպլի թղթադրամ	»	9 05
» արծաթ	»	89 30
Ֆիորին	»	8 38
Մէճ. արծ. (տասը.)	»	108
Վէնոց	»	102 25
Չէքնոց	»	102 20
Մէճիտլիք	»	98
Պրինտ	»	—
Թրթռադրամ	»	—

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐԱՍ

(Պորսան գոց է տօնի պատճառաւ)

Վիէննա, 5 Սեպտեմբեր, ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	125
Օսմանեան երկաթուղի	20 70

Բարիզ, 5 Սեպտեմբեր, ժամ 3 վաղ. 45 երեկոյ

Դրամական Ռանթ 4 1/2 0/0	109 30
» » 3 0/0	81 30
Օսմանեան քոնսոլիտ Սերի Գ. բացուելուս	16 87
» » » գոցուելուս	16 87
» » Սերի Բ.	17 00
» » Գ.	16 90
Օսմանեան երկաթուղի	42 25
» Բէժիի բաժնեթուղթք	
Պանք Օթոմանն	540
Գրէտիթ Լիոնէ	543 75
» Ֆոնսիէ	1321 25
Բանքեսոսն Լիոնի	1242 50
Սուէզի ջրանցք	2026 25
Ռուսական 5 0/0 1877ի	98 7/8
Իտալական Ռանթ	95 50
Եգիպտական միացեալ	332 50
Սպանիական (արտաքին) (Անկում՝)	55 7/8
Բրիտիշէ թրէյտ	405
50/0 Հէրզեական	321 25
Զէք Լոնտոնի վրայ	25 24

ՏՈՒՌ. ՍԻՄՈՆ ՍԵՂԲՈՍԵԱՆ

Ղալաթիա, Գամոնտօ փողոց, Թիւ 7

Հիւանդ կընդունի ամեն օր էջ օրէն վերջը, մասնաւորապէս միզային գրոնդարանաց և վիրաբուժական պատերու համար։ 4—12

ՆԱՄԱԿԸ ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՍԵԲԱՍՏԻԱ, 20 օգոստոս

Աբէ-Եէլի 437 թուով քաղաքէս ուղղեալ նամակ մը՝ ծանուցանելով տեղւոյս հայ վաճառականաց մեծագունին, Յարութիւն էֆ. Պագալեանի մահը, մի քանի հակիրճ տեղեկութիւն տալուած էր նորա արժանեաց մասին։ Նը-կատելով թէ հապճեպով կարևոր կէտերը մոռցուած են յիշեալ նամակին մէջ, կը փութանք ամփոփացնել զայնս։

Յարութիւն էֆ. Պագալեան նշանաւոր էր ոչ միայն իւր վաճառականական զարմանալի գործունէութեամբ՝ զոր մինչեւ վերջին շաբաթն կը շարունակէր անդուլ, այլ նաեւ իւր կրօնասիրական, ազգասիրական, բարեսիրական, կան ընտիր յատկութեամբք, և ի վեր քան զամենայն իւր անփառասէր և խոնարհ նկարագրով։ Պնդով յարած էր նա մայրենի եկեղեցւոյն՝ ուր յաճախելն, իւր այս խոր ծերութեան մէջ, մինչեւ իսկ ամենախիստ եղանակներու ատեն, լքած չէր երբէք։ Նշանաւոր տեղ գրաւած էր նորա սրտին մէջ իւր ազգին համար ուներեցած սէրն՝ զոր ի յայտ ածած էր կարեւոր պարագաներու մէջ։ Առաջնորդական յուզմանց ատեն, հակառակ իւր հասակին, երիտասարդական աշխուժիւ, նիթապէս և բարոյապէս, ձեռն կուտար երիտասարդաց խմբին։

Նորա կենաց մէջ նշանակելի կէտ մ'էր նաեւ այն բարեսիրական զգացումն՝ որով, ըստ Աւետարանին, «ի ծածուկ» կը բաշխէր իւր լումայն յալ և յահեակ։ Հոն էր նա յաճախ՝ ուր որբեւայրին, խումբ մը որբերէ շրջապատուած, կ'արտասուէր։ Նոքա՝ ոյք պաշտօն ունին կամ կը սիրեն բարեսիրաբար երթալ ի տես հիւանդին և յայց հիգին կամ ծերոյն, կը տեսնէին զնա՝ որ գաւազանին վրայ յեր՝ դողդոջ քայլերով եկած էր ընալ իւր աւետարանական առաքինութեան հարկը։ Արդարեւ այս ըսուածին չատեր կը վկայեն։ բայց ճշդիւ թշուառներ միայն գիտեն նորա այս կարգի առաքինական գործոց որակն և քանակն։ Այս ծածուկ առաքինութիւններէն ի զատ՝ ի սկզբանէ անտի ունեցած էր նա հանրային և հրապարակային բարիքներ՝ զոր քաղելով պաշտօնական աղբիւրէ կարեւոր կը համարիմ յիշատակել։ 1. Ս. Սարգիս Եկեղեցւոյ երեք խորանաց բեմերն մարմարակերտ։ 2 Ներսէս կաթողիկոսի խայտաբղէտ կուճէ գեղեցիկ չիրիմն։ 3. Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ աւագ խորանի բեմն դարձեալ մարմարեայ։ 4. Մի երկյարկ կրպակ 200 ոսկւոյ արժէքով, դպրոցաց Նուիրուած՝ որ այսօր 8–10 ոսկւոյ տարեկան հասոյթ մ'ունի։ 5. Դարբնոցի ետեւ անուանեալ թաղային վարժարանի գետինը 6500 դահեկան արժողութեամբ։ 6. Իւր կը-տակն որոյ 2000 դահեկանն յատկացուցած էր Ս. Փրկչին Հիւանդանոցին և մնացեալ մասն այլեւայլ եկեղեցեաց, դպրոցաց և այլն։ Հարկ է նաեւ հոս դիտել թէ այնպիսի ժամանակի մը մէջ յորում վաչառականութիւն կը համարուէր միակ միջոց հարստութիւն դիզելու, նա, իւր վաճառականական արտակարգ գործունէութեամբ կենդանի օրինակ տալով, մատանիշ կ'ընէր հարստանալու արդար և բանաւոր մրցոյն, և այսպէս քաջալերիչ կը հանդիսանար այլոց։

Անհատական գլխաւոր առաքինութիւնքն այն անձին՝ որ աւելի քան երբեք քառորդ դար ապրեցաւ՝ ինքնօգնութեան և գործունէութեան, նոյնպէս և բարեսիրութեան և կրօնասիրութեան չքնաղ յատկութիւնքն միացնելով յանձին, յատկութիւններ՝ զորոնց, ցաւօք սրտի կըսենք, որչափ որ անտեսեմք, և որոց որչափ և զըլանամք մեծարանաց արժանաւոր հարկը, նոյնչափ կը խոփանենք նոցա ծաւալումը կարող անձերու վրայ։ Առաքիններու տրուած յարգանքն առաքիններ կ'արտադրէ։

Մ. ՔԱՐՆԵՏՈՂԵԱՆ

ԿԻՐԱՍՈՆ, 13 օգոստ.

Աբէ-Եէլի 477 թուոյն մէջ «կեանքի ամեն օրուան ընթացքն ինչ տխուր դէպքեր կը ծածկէ» յառաջաբանով մը որպէս թէ Իւսկիւտարի Իճաղիէ թաղին մէջ տեղի ունեցած դէպք մը հրատարակած էիք։ կը խնդրեմ հաճիք ուղղել ձեր այդ լրոյն հետեւեալ չորս կէտերն։

Ամենայոյս հիւանդութիւնը պատահական հիւանդութիւն մը չէր, այլ այնպիսի ախտ մ'էր որոյ 13 տարիէ ի վեր ենթակայ եղած ըլլալով՝ իւր հիւանդութիւնը մերթ կը բուժէր մերթ կը նորոգուէր։

Յուլիսի 20 ին հեռագիր մը առի՝ որով ծանր հիւանդ ըլլալը իմացնելով իմ Պոլիս երթալս կը խնդրէին։ հեռագրով պատասխանեցի անդարան չի թողուլ և ես ալ անմիջապէս հասայ ի Պոլիս։ Երբ տուն հասայ՝ դեռ հիւանդ ամուսնոյս սենեակը չմտած՝ նա արդէն 5–6 վայրկենէ ի վեր մեռած էր։

Պոլսէրեան վարժարանը պաւակս ծրիաստէս որդեգրած չէ։ առժամանակեայ որոշեալ թոշակով մը դիւրօթիկ Պէրպէրեան վարժարանը տուած եմ զայն և թոշակն ալ կանխիկ վճարած եմ։ Գալով աղջկանս՝ նա Գալֆայեան որբանոցը դրուած չէ։

ԱՐԻՍ ԶԱԳԻՐՃԵԱՆ

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

« ԱՐԵՒԵԼՔ » Ի

ՀԱՅՔ Ի ՊԱՂՏԱՏ

Բաւական ժամանակէ ի վեր Պաղտատ գտնուելով, պատեհութիւն ունեցայ տեղաբնակ Ազգայնոց վիճակն ու կացութիւնն ի մօտոյ տեսնելու։

Պաղտատի Հայք 130 տուն կը հաշուին, փոքրամասնութիւն մը, որ բաղդատմամբ շրջապատող այլ և այլ ազգութեանց, աննշան է, և ժամանակ առ ժամակ Զուլֆէն, Հնդկաստանէն և այլուստ գաղթելով Տիգրիսի անուանի մայրաքաղաքին մէջ բնակութիւն հաստատած են։

Տեղւոյն յարմարութեան ընդհանրապէս, ոմանք վաճառականութեան և այլ պաշտօնատարութեանց մէջ զբաղելով, նիւթական առաւելութիւններ ձեռք բերելու յաջողած են. յաջողուածք, որ թէ և այժմ ատիճանաբար նուազած, սակայն տակաւին նորաստեղծ հրապոյր կ'ընծայեն, մանաւանդ թոշակաւոր պաշտօններ ձեռք ձգելու մասին, աննկատ թէ առանց մտաւոր զարգացումի և քաղաքակրթութեան, դժուար է այս, քանի որ ժամանակիս պէտքերն տարբեր ուղղութիւն և յառաջընթացութիւն կը պահանջեն։

Տեղական ազգային լեզուն հիմնասէպ Պարսկահայոց գաւառաբարբառն է, խառնուրդ արաբական և մասամբ պարսկական բառերու, որով ուշադիր մը Բաբելոնի մէջ գտնուելուն վկայ երբեք չի տարակուսիր։ Նոյնը կրնայ ըսուիլ նաեւ ազգային բարուց և սովորութեանց նկատմամբ, երբ Պաղտատի Հայն ուրիշ գաւառահայոց հետ ի կէր դրուի։ Մենք այս այլափոխութեանց պատճառ ուրիշ բան մը չենք գիտեր, բայց միայն այն քաղաքային ազդումները, զորս սակաւաւոր ժողովուրդ մը կը կրէ, երբ այլազան ազգաբնակութեանց միջեւ կըզտիցեալ ու սեւեռուն դիրք մ'ունի։ Սոյգ է թէ այդ ազդումները կրնային դարմանուիլ կամ գէթ նուազիլ եթէ շահախնդրական նկատումները, որ այս օրինակ կացութեան վիճակեալ մերազնէից գործառնութեանց միակ ժոյնն են, չմիանային ատանդական եսամոլութեան հետ ուշակայ թունամ մը լինելու դաստիարակութեան գործոյն առջեւ։ Կը ճանչնանք կարգ մը Պաղտատցի պարոններ, ճիշդ ևս շրջապատիներ, որ տոհմային ազնուականութեամբ բացառակայելու անեթեթ պահանջողութիւն ունեցած են, և տապալած բիլուն հարուածներով այն ամեն ազդօգուտ հաստատութիւնները, զորս իրենց անձնականութեանց աննպաստ համարած են, թէ և ողջամիտ բացառիկներ չեն պակսիր։ Սակայն բացեր են դպրոցական դուռերն եռանդուն ծախքարութիւններով և աղխեր՝ դժոխային աղմուկներով բերած են դատաստաններ ալէլուներով, և ապտակներու պատուասիրութեամբ զրկանաց ենթարկած են անխոհեմ։ Բազմեր են պաշտօնական ատոռներու վրայ բռնօրէն, և զայնս ոսոնհար խորտակեր են յոխորտամբ ի ՇՆաս ժողովրդեան։ Ոսոք ձիթենեօք ընդ առաջ ելած են առաջնորդաց, և զանոնք ծովերու ու անապատներու նշաւակ թողուցած են։

Իրաց այս յամառ դրութիւնը տակ, չը գիտեմք ինչ կը նշանակէր Պաղտատցւոց բարձրատիճան եկեղեցական Պաղտատ հըրաւիրելու խաղը։

Արդեօք խոնի և արդարութեան գործ մ'էր այս, թող պատասխանեն, եթէ չաղաղելու յատկութիւնն ունին։

Փիլիպոս Սրբազան իւր հանրածանօթ անդրդուելի ուղղամտութեամբն, չէր կարող, իւր ժամանելէն յառաջ դարբնուած ապօրէն ժողովոյ մը կամաճաճութեանց խաղալիք դառնալ։ Նա ստիպուած էր զինքը ղրկողին հրամանները կատարել, չիներ՝ օրինաց տրամադրութեան համեմատ՝ եւ ոչ փըտուն սովորութեանց մէջ զեղծանիլ։

Ուստի ոչ յայ խոտորեցաւ եւ ոչ յահեակ, ինչպէս կը յուսային։ Փնտռեց եկեղեցեաց հաշիւներն եւ ապահովել ջանաց, հարցախնդրեց վարժարանի կալուածոց եւ պատրաստի գումարներու ուրկացութիւնն ու մատակարարութիւնը եւ զայնս ազգին վերածելու աշխատեցաւ ի սարսռումն կոկորդներու։ Զվարանեցաւ տնաշրջիկ հանգանակելու նաեւ 16,000 ղրշի նախապատրաստական դումար մը յանուն վարժարանի բացման։

Կարեւորագոյն պէտք մը կը մնար, այն է հմուտ եւ բարեկիրթ հայկարան մը բերուիլ, ըստ որում անհարազատ ուսուցչութեան մէկ արգասիքն ալ, մայրենի լեզուին իւր խոտան եւ անկարեւոր եզոմբեան աղբիւրը ձգուելն եղած էր եւ ազգային մանկաւոյն այլասերին պապական վարժարանները տակ։

Այս պէտքն Աղայներու ևս զգալի եղած կը թուէր, ուստի հայկաբան բերուեցաւ Տիգրանակերտէն Մ. Մ. Աի պայմանագրովն։

Ցունվար 22ին բացուեցաւ վարժարանը. սակայն դաղղիարանն չէր կրնար անտարբերութեամբ նայիլ նոր պաշտօնակցին եւ չհամակրելի ատելութեամբ ընդդէմ Առաջնորդին եւ այն պարոնին, որ հայկաբան բերել տալովն նորա բազմամանակեայ յոյսն ու ակնկալութիւնը դերեւած էր։ Այնուհետեւ կրթական յարկը քառասան ակարդութեանց թատր մի դարձաւ։ Գաղաղարչի եւ այլ դասատուաց բողոքներն անլսելի կը մնային հոգաբարձուաց կողմէն։ Փա՛ռք դոցա, որ խոնի կատարեալ հանդարտութեամբ հոկտ. 16ին փութացին վարժարանի նիզերը դնել, կարճելով նորա ինամեակ կանոնը և «դրամ չկայի յայտարարութեամբ վարդապետը վար առնուլ։ Զը գիտենք թէ մեռացուցեան ո՛ր անդունդը պիտի կրնան ծածկել յանուն կրթութեան դուռմարեալ 300 լիրայի վաղեմի դրամագլուխն մի, որ Խ. Պ.ի հաշուոյն չհաղորդուած է, տոհմային ընորհաշնորհութիւններով։ Ո՞ր՞վ պիտի կրնան վարագուրել հասարակաց աչքերէն այնչափ կտակեալ կալուածներն, որոց եկամուտներն մի պարոնի քսահազուութեանց ծառայած են ցայսօր ի ՇՆաս ազգի։ Այդ պարոնն ինչպէս չկարմրեցաւ «դրամ չկայ» ատորագրել, մինչդեռ Շիրուինի եւ Պէլետարուղի Ռխսուրներու եռամեայ հասոյթն հայկաբանի ամսաթոշակաց վճարմանն յատկացուցած էր իւր ինքնագիր պարտագրովն և զոր յետոյ չհանչելու միջոցներ որոնեց, ուրացումներու անվայել հանկուներով, այլ սակայն միշտ նորա արժանիքն յայտարարող ապացոյց մը պիտի մնայ, քանի որ Սրբազան առաջնորդի կնիքն ու վաւերացումն ևս կը կրէ։

Եթէ այսպէս օրինական վաւերագրով անդամ տարուած պատուաւոր դասատուներն անիրաւութիւններ կրելու կ'արժանանան, այսուհետեւ ալ ինչ յարդ և երաշխաւորութիւն կը մնայ գաւառներու մէջ ուսուցչական պաշտօնին։ Թող լսեն ուսուցիչք և զգուշանան։ Այս կերպով սկսեց Պաղտատի Հայոց կրթարանական գուեւրը և վերջացաւ օգալից պղպջակի մը նման։

Արդեօք ի՞նչ կը պատրաստուէր Առաջնորդի գլխուն, եթէ ոչ, ինչպէս ակնարկեցինք, հալածանաց փչեայ պակը զոր Պաղտատի ամիրայք չեն զլացած իրենց հովիւներուն ճակատը բոլորելու, անարգանաց գողգոթային վրայ։

Սրբա իբր խոտան սովոր են այրելու ինչ որ երէկ կը պաշտէին և խնկարկելու ինչ որ վաղը պիտի այրեն։

Ֆեմանին տեղեկագրեր ուղղեցան ի պատրիարքարանն մուրացածոյ ատորագրութեամբք և անտեղի հեռագրաւ վարչութեան ուշը վրդովեցին։ Այս էր Սրբազան Առաջնորդի կացութիւնն, երբ պատրիարքարանի հրամանն ստացաւ, ծանուցանելու ժողովրդեան վարչութեան որոշմանն սպասելու հարկը։ Կացութիւն մը, որ ամենէ հարերատար հոգիներն անդամ կրնայ վհատել այսպիսի յամառ կամքերու առջեւ, զորս տեսանք մի առ մի և անդէպ չենք համարիր ըսել հուսկ ուրեմն։

Ո՛ Պաղտատցի Ազգայնք,

Բաւ են անձնականութիւններն, զորս չաստուածացուցած պաշտեցիք ցարդ նոցա առջեւ զոհելով քրտնաջան հովիւներ, բարեխիղճ ուսուցիչներ և բաղմաթիւ վարժարաններ, առանց վարիկ մի մտածելու թէ զոհուածն տիրապէտ ձեր ազգային շահերն և զանազանց ապագա մը։

Մի հետեւիք բաղդախնդիրներու, երբ նոքա փաղաքուշ կերպերով ձեր մէջ կը սողոսկին խօսքերու հրապոյրով դաւելու և նպատակնին իրագործելու, և մեծ հանգարեր կը ձեւանան, մինչդեռ Լոյոլայի բանաւորներ են։ Խրատեցէք լուսոյ և անմեղութեան կերպարանն զգեցող սատանն ձեր ազգային գործերուն մէջ։ Եւ ահա պիտի տեսնէք բարուրումի փրկաւէտ արշալոյսը և կարող պիտի լինիք պահպանել ձեր աղդանութեան գոյութիւն ածուն շրջապատեալ ազգայնութեանց միջէն։

Մ. ՆՈՒՐԻՃԱՆԵԱՆ

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՔ

Ցաւալի դատապարտութիւն լուսոտ փնոջ մը զրպարտութեան վրայ։ — Թէ ի՞նչպէս կը դատէ յաճախորդ մը՝ բժիշկները։ — Քանի հազար ֆրանքի մշանանը առ ուսուցիչ Պրոֆ.-Սէքառ։

Պէյճիկ Մէհմէտ եւ Բեհչոսը Մէհմէտ անուն բժշկական թերթերը հետեւեալ եղելութիւնը հրատարակած լինելով Անգլիոյ մէջ մեծ աղմուկ յարուցած են։ Տօքթ. Պրատպի՝ մարդու մը կինը զննած ժամանակ, կինը՝ որ լուսոտութեան ախտին ենթակայ էր, մէկէն գետին փռուեցաւ սկըսաւ հիւանդութեան հարուածին տակ չարչարուիլ։ Բժիշկը ուրիշ բան մը չունենալով քովը՝ նշոյզը ըսաղ պարունակող սրուակ մը մօտեցուց հիւանդին քթին եւ կինը անոր ազդեցութեան տակ հետեւեալ խօսքերը մրմնջեց։ « Օհ, տօքթէօր, մ'ընէք այդպէս »։ Դեղին ազդեցութեամբ հիւանդին յուզումը դադրած լինելով, բժիշկը քովի սենեակը մտաւ օգնութիւն խնդրելու։ Այն ինչ կռնակը դարձուցած էր, տիկին Ուէսթմոր դուրս ելաւ և դրացոյ մը տանը դուռը զարնելով, ներս մտաւ ըսելու թէ տօքթ. Պրատպի բռնաբարած էր իւր պատիւը եւ ինք պոռացած և դէմ դրած էր, բայց ոչ ոք լսած էր իւր ձայնը, թէեւ շատեր կրնային լսել և տեսնել։

Ապացուցուած է թէ կինը հինգ վայրկեանէն աւելի կեցած չէ բժշկին սենեակին մէջ և թէ փողոցին վրայ բացուող դուռը յարաժամ բաց մնացած է։ Ապացուցուած է թէ ո՛չ անոր շրջազգեստը, ոչ ալ մազերը անկարգուած էր, թէ բռնաբարման հետքը չկար անոր վրայ և թէ ճերմակեղէններու վրայ արատ մ'իսկ չկար, մինչդեռ այսպէս պարտէր լինել եթէ առանց հաւանութեան բան մը տեղի ունեցած լինէր։ Ապացուցուած է թէ ամբաստանող կնոջ մայրը յիսնամեայ մը մէջ արգիլուած և ինք տան և մէկ տարիէ ի վեր լուսոտութեան ենթակայ էր։ Տօքթէօրը բնաւ բռնաբարող մարդու զգեստ չկրէր և իւր վարմունք լիովին կ'ապացուցանեն իւր անմեղութիւնը, զի նախ թոյլ տուած է կնոջ արձակ հանրածակ դուրս ելնել իւր զինարանէն առանց զայն բռնել փորձելու։ Երկրորդ, փոխանակ փախչելու, մնացեր է իւր չրջակայքը։ Երրորդ, մերժեր է ազդուապէս ամեն տեսակ յարմարելու առաջարկութիւնք որուն համար իւր արուեստացաց մասնաւոր շնորհակալութեան արժանի է։ Տօքթէօր Պրատպի անցեալ աշուն Լէնքէսթրի դատաստանը դատուեցաւ և իրողութիւնը այնչափ ակներեւ էր որ դատաստանը յանցաւոր չդատեց ամբաստանեալը, այլ սակայն փորձ մ'ընելու հակակէտ յանցաւոր մը համարեց։ Արդ Տօքթ. Պրատպի այս վայրկենիս կը կրէ պատիժ մը՝ որ բռնաբարման մը համար կըրնայ քաւուիլ, ոճիր մը՝ որոյ հեղինակ չէր ճանչցուած։ և յանցաւոր դատուեր է բանի մը համար՝ որ չէր սակայն իւր ամբաստանութեան չարժառիթը։ և այս ալ — ամենէ ըսել — միայն վկայութեամբ կնոջ մը որուն դատաստանը հաւաք չէ ընծայուած։

Դուն ուրեք առիթ ունեցած ենք այս պիսի ցաւալի և կսկծալի եղելութեան մը պատմութիւնը լսելու։ Տօքթ. Պրատպի երիտասարդ բժիշկ մ'էր մեծ ապագայ մը խոստացող, և բարձր յատկութեանց տէր։ կը թողու երիտասարդ կին մը և զաւակ մը՝ որք կուլան իւր մահէն աւելի տխրառիթ բան մը համար։ Շրջակայից բժիշկները իրենց ձեռքէն եկածը ըրին վերաքննութիւն պահանջելու վնասոյն համար։ Նոյա քաղաքներու մէջ, ադեցիկ անուններ ստորագրուեցան հանրագրոյ մը տակ։ և իցէ թէ Բրիտանական արքայութեան պատկանող բոլոր բժիշկներ ստորագրէին զայն։ Պրոֆիկամի և Միտլէնտի յանձնախումբերը միանալով հետեւեալ որոշումը տուին։

«Ժողովը, յետ լսելոյ Տօքթ. Պրատպի դէպքին հաշուեգիրը, կը փափաքի կարծիք յայտնել թէ այս գործ խստիւ պէտք ունի վերաքննութեան։ Այդ կարծիք հիմնուած է հետեւեալ իրաց վրայ։ Նախ՝ ամբաստանողը ի տղայ տիոց լուսոտութեան ենթակայ է։ Երկրորդ՝ լուսնոտը մարելու ատեն և մարելէ ետք՝ վաւաշտ գայլայլութեանց ենթակայ են։ Արդ յայտ կարեւոր է որ այս գործին մէջ ապացոյցը վճռողական եղանակաւ մը լինի, և գիտենք որ Տօքթ. Պրատպի եղելութեան մէջ ապացոյցս զարմանք պատճառելու չափ բացակայ է։»

Որոշումը միահաւան ընդունուեցաւ։

Կը խոստանանք սոյն ցաւալի դէպքին հետեւանքը ծանուցանել Աբէ-Եէլի ընթերցողաց։

* *

Ամերիկեան լրագիր մը հետեւեալ կատակաբանութիւնը հրատարակած է ցուցնելու համար թէ յաճախորդն ի՞նչպէս կը դատէ զբժիշկը։

Եթէ ուղղի յաճախորդներն այցելութիւն տայ, ճաշի հրաւիրուելու համար է։ Հայցելէ, պատճառն այն է որ ոչխարին աւելի բուրդին աչք ունի։ Եկեղեցի երթայ, գործ չունի։ Չերթայ, անաստուած է։ Յարգանք խօսի կրօնքի վրայ, կեղծաւոր է։ Հիսսի, նիթապաշտ է։ Մաքուր հագնի, անձնասաճոյճ է։ Հագնի, անձնասէր չէ։ Եթէ կինը այցեր չտայ, գոռոզ է։ Այցելէ, ամուսնոյն համար ծուխ կը մխնուէ։ Կառք կարասի ունենայ, մխսող է։ Հունենայ, տնանկ է։ Քիչ դեղ գրէ, անփոյթ է, շատ գրէ, դեղով կ'ողողէ իւր հիւանդները։ Զին եթէ պարտատ է, գործ չունի։ Եթէ նիկար է, սնունդ չտար անոր։ Շուտ շուտ երթայ, կարծեցնելու համար է որ շատ գործ ունի, ծանր երթայ, անհոգի մէկն է։ Հիւանդը աղէկնայ, ընտանեաց խնամոքն է, մեռնի, տօքթէօրը չհակցաւ հիւանդութիւնը։ Շատ խօսի, «մենք չենք սիրեր բժիշկ մը որ բոլոր գիտցածը կը զրուցէ» կամ «չափէ դուրս ընտանեկան է»։ քիչ խօսի, « մենք ընկերական բժիշկ մը կ'ուզենք»։ Քաղաքականութեան վրայ խօսի, բժշկութեամբ պարապի աւելի ազէկ է, չխօսի « մենք կը սիրենք բժիշկ մը որ համարձակի իւր գոյնը ցուցնել։» եթէ կանչուելուն պէս չգայ, իւր ծուխին հաճելի ըլլալու փոյթ չունի։ ընդ փոյթ երթայ, կը շաղաքրթէ։ Հաչուեցոյցը խրկէ, շատ նեղ է ստակի կողմէն։ Ամեն օր այցելէ հիւանդները, հաշիւը չատցնելու համար է։ չայցելէ, անհոգ է։ Մի և նոյն դեղը գրէ, անօգուտ է, փոխէ, դեղագործին հետ ընկեր է։ Ժողովրդական դեղ մը գործածէ, ժողովրդեան քմաց համեմատ վարուելով անոր վստահութիւնը շահելու համար է։ չգործածէ, արուեստին եսասիրութիւնն է։ Խորհրդակցութիւնները կը սիրէ՞, բան չգիտնալուն համար է, չո՞ւզեր խորհրդակցիլ ըսելով թէ ինք իւր գործը գիտէ, կը վախնայ իւր տգիտութիւնը իրմէ մեծ վարպետի մը ցուցնելու։ Կը պահանջէ իւր այցելագնոց մնացորդը, ոմպակոնելու արժանի է։

Ո՞վ չփափաքիր ուրեմն բժիշկ ըլլալ...։

* *

Գոհութեամբ կը ծանուցանեմ մեր հեռագրքիր ընթերցողաց թէ Փարիզի գիտութեանց Ակադէմիան 20,000 ֆրանքի մրցանակը տուաւ այս տարի Պ. Տօքթէօր Պրոֆ.-Սէքառի՝ որ ուսուցիչ է բնախօսութեան ի Բօլէժ տը Ֆրանս, և որ այնչափ կարեւոր ծառայութիւններ մատուցած է գիտութեան իւր բազմաթիւ փորձերով և հրատարակութեամբք։

ՏՕՔԹ. Ռ. ՌՕՊԷՆՍՕՆ

ԶԱՆԱԶԱՆ

ԵՂԵՐԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՆՐԻ ՄԸՆԴ

Եւրոպական թերթեր վերջերս մանրամասն տեղեկութիւններ հրատարակած են աղէտի մը վրայ որ տեղի ունեցած է Բաթիւրաժի հանքին մէջ ի Պէլճիա։ Թնդիրն հանքահան գործաւորաց վրայ է, որք կենդանւոյն թաղուելով Կրիզէօլի ածխահանքին 10րդ փոսին մէջ, հրաշիւք լիմն ազատած են։ Աւարիկ ամբողջ պատմութիւնը։

Պէլճիական ածխահանքից ընկերութիւն, որուն կը վերաբերի Կրիզէօլի ածխահանքն, որոշած լինելով նոր գետնուղիներ փորել տալ, գործաւորաց ստուար խումբ մը անյապաղ ձեռնարկեց աշխատութեանց։ Գործն ազէկ կը քալէր, երբ յանկարծ, շաբաթ օր, միջօրէի ժամ երկուքին, ջուրի ահագին հոսանք մը արշաւեց գետնուղիներն ուր հարիւր յիսուն գործաւոր կ'աշխատէին։ Շնորհիւ օգնութեանց արագութեան և պաշտօնէից սքանչելի անձնուիրութեան, յայողեցան ազատեալ հարիւր քառասուն և մէկ հանքահան։ Ուրեմն փոսին մէջ կը մնային ինն գործաւորներ որոց վիճակն յայտնի չէր։ Այդ մարդիկ 480 մեթր խորութեան յարկին մէջ կը գտնուէին։ Նշանակութեան արժանի պարագայ մ'է այս։

Մարդաղատութեան աշխատութիւնք անդուլ շարունակեցան գիշերն ողջոյն։ Կիրակի առաւօտ, երկու խեղդեալ հանքահանից դիակներ գտնուեցան։ Խուզարկութիւնք յառաջ տարուեցան գտնելու համար մնացեալ եօթն հանքահաններն որք նմանապէս խեղդուած կը կարծուէին, այլ ամեն ջանք ապարդիւն մնացին։ Զրհանները ջուրն սպառած էին և թարմ օդ տուած էին 480 մեթր խորութեան յարկին, այլ յայողած չէին գտնել փնտռուած եօթն դիակներք։ Երեքշաբթի, երկրաչափք հրաժարեցան զայնս գտնելու յոյսէն և ենթադրեցին թէ անոնք ընկղմած էին այն անյատակ անդունդներէ միոյն մէջ զոր ջուրը պերած էր։

Յաջորդ գիշեր, առաւօտեան ժամ մէկին, 245 մեթր խորութեան յարկին —ուր այլ ևս չեն աշխատիր— զանգակն հնչեց։ Կարծեցին թէ 480 մեթր խորութեան յարկին մարդազատ գործաւորք կ'ուզէին վեր երթել և զանգակը քաշեցին։ Եւ ո՛րչափ մեծ եղաւ ածխահանքին պաշտօնէից ուրախութիւնն, միանգամայն ապշութիւնն երբ հարիւն ծակէն երեւան եկան վեց հանքահաններն որք խեղդուած կը կարծուէին և որք էին ամուսնացեալ և չորս զաւակաց հայր գործաւոր մը, երկու երիտասարդ, երկու պատանի և աղջիկ մը։ Ի՞նչպէս այդ մարդիկ յայողած էին 480 յարկէն 245 յարկն երթալ։ — Աւասիկ ինչ կերպով պատմած են զայս։

«Երբ ջուրի հեղեղն սկսաւ զմեզ ողողել, միջօրէի ժամ երկուքն էր և փոսին մէջ էինք առաւօտեան ժամ 4էն ի վեր։ Զուրն, անլուր արագութեամբ բարձրանալով, շուտով լցուց ստորին գետնուղիները։ Ամեն լապտերները մարեցան։ յայնժամ, խորասուզեալ այդ թանձր և ահռելի խաւարին մէջ որոյ վրայ դաղտիար երանն կաղմել հանքի մէջ իջնողք միայն, ջրաթրմք, սրտատանջ յուսահատութեան մատնեալ, խարխափելով յայողեցանք մրատնել փոքրիկ գետնուղիներն որք վերին յարկերը կը հանեն։ Եօթն հոգի էինք, մենք վեց հոգի, և ուրիշ մը որ մեռաւ խեղդեալ։ Անդ դատանք ուտեստի նպարներն անոնց որք յայողած էին ժամանակին ազատի։ Այսպէս կրցանք անանիլ այն չորս օրերն և չորս գիշերներն զորս փոսին մէջ անցուցինք։

«Երբ ծարաւէինք, կը հարկադրէինք մինչեւ ջուրին մակերեւոյթն իջնել։ Այսպէս իմացանք ջրահան մեքենայից չշաւկն որք մեզ համար կ'աշխատէին։ Դրեթէ ամբողջ ժամանակը միատեղ մնացինք, միշտ իրարու ձեռք բռնած, կամ իրարու ետեւէ փարի վըրայ սողալով հորիզոնական գետնուղիներուն մէջ։ Դժուարաւ կը շնչէինք, ըստ որում օդը շատ թանձր է այդ գետնուղիներուն մէջ։ Ցաճախ կը խոսակցէինք իրարու սիրտ տալով և փոխադարձաբար իրարու յուսալ տալով ազատութիւն, թէև անհատապէս բան մը չէինք հաւատար։ Պղտիկներն են, երկու պատանիներն ու աղջիկն, որք ամենէն նուազ յուսահատ էին։

«Երեքշաբթի առաւօտ, եօթներորդն—այն որ մեռաւ—յուսահատութենէն խենդեցաւ էր։ Ամբողջովին հանուեցաւ և առաջարկեց գօտեմարտիլ, տեսնելու համար թէ ո՞յք էին ուժովներն, որո՛նք միայն պարտէին ազատիլ։ Որովհետեւ կը մերժէինք, կատղեցաւ և ուզեց խեղդել երկու պղտի տղաքներն, որք իրենց վրայ կը կրեն տակաւին եղունգի նշաններ։ Երկու երիտասարդներն և ամուսնացեալ հանքահանն յօդնութիւն փութացին և խենդը փախաւ գետնուղիէն վար, ուր իւր մահը գտաւ։»

Այն գետնուղին, ուր այս քսմեալի տեսամը տեղի ունեցած է, հազար վաթսուն սանթիմեթր բարձրութիւն ունի և դժոխքի մը պէս խաւարային է։

Մնացեալ վեց գործաւորք շարունակեցին բարձրանալ վերին յարկն, օրն և գիշերն ի բուն։ Առաւօտեան ժամ մէկին, հասան 245 մեթր խորութեան յարկն, ուր զանգակն հնչեցուցին որպէս զի վեր հանեն զիրենք։ Ազատած էին։

Վեց թշուառները քիչ մնաց նուազէին հանելով հողին երեսը։ Դուռնատու անզօր էին։ Բժշկաց խորհրդով մէկ մէկ գաւաթ գինի խմեցին։ Խեղճերը շատ զարմացան խմանալով թէ չորեքշաբթի էր այն օր։ Կը կարծէին թէ առ նուազն ութ օր մնացած են փոսին մէջ։ Ածխահանքին տնօրէնութիւնն անմիջապէս կառքով Էօկլ ղրկեց զանոնք ուր կը ընակին։ այլ տղաքներէն մին տեսնելով որ կառքը բաւական արագ չէր երթար, դանակէն վար ցատկեց և շնտակ իւր մօր վազեց, որ կուլար անոր մահուան վրայ։ Զարարատ կինը սոսկումէն քիչ մնաց նուազէր, տեսնելով իւր զաւակն, զոր խղդուած կը կարծէր 500 մեթր խորութեան տակ։

ՄԱՐԴԿԱՑԻՆ ՄԱՐՄԻՆՆ ԱՆԸՆԿՂՄԵԼԻ

Անգլիացի գիտուն մը, Տօքթոր Սիլվէսթը, նշանաւոր գիւտ մ'ըրած է արգիլելու համար զմարդիկ ընկղմելէ, գիւտ՝ որ եթէ յայողի՝ կրնայ մեծապէս փոխել մարդկային իրաց վիճակը։

Մեծին Բրիտանիոյ բժշկական կարեւորագոյն թերթերէն մին, Լանսէթ այս գիւտին առթիւ երկար մանրամասնութիւններ կը հրատարակէ զորս արտատպած է ամբողջ աշխարհի գիտական մամուլն։ Իրողութիւնն այն է թէ Սիլվէսթրի գիւտը բոլորովին նոր է. իւր ազդուութիւնն, գիտականօրէն խօսելով, տարակոյսի տակ չիրնար մնալ, այլ գործնա՞ն է։ Հոդ է խնդիրը։

Սակայն տեսէք գործն ո՛րքան պարզ է։ Բաւ է փոքր զմելի մ'ունենալ, և կամ ոնէ հատու գործիք։ այն վայրկենին ուր անձերնիդ ջուրին պիտի յանձնէք կամայ թէ ակամայ, փոքր ճեղք մը կը բանաք ձեր բերնին խորը, ստորին ծամող առաջին ակռային բարձրութեամբ։ յետոյ կարելի եղածին չափ օդ ներս կ'առնուք և փոխանակ շունչ տալու բերնէն կամ ռնգունքէն, զայն կը մղէք բացուած ճեղքին մէջ, խնամով փակելով բնական ծակերը։ Քիչ յետոյ կ'ուռնանք, նման սպանգնոցի անասնոց որոնց փուքով մը շունչ կուտան, որպէս զի մորթն աւելի դիւրաւ երնէ։

Այս արուեստական ուռեցմամբ, մարմնոյն ծաւալը կ'ընդարձակի և խաւութիւնը կը նուազի, որով կրնաք ջուրին երեսը ծածանիլ իբր դատարկ և լաւ խցուած տակառ մը։

Ուրեմն այլ ևս հարկ չէ լողալ սորվիլ և ոչ ալ ամենադոյն շարժում մը ընել ջուրին վրայ կենալու համար։ ամենէն նիհար անձինք այսպէս քանի մ'օր կրնան տատանիլ։ Եթէ ընկղմելու վրայ լինին, կրնան վերանորոգել իրենց օդի պաշարը, քան որում փոքրիկ զմելիին միջոցաւ բացուած ճեղքն կրնայ ընդերկար ծառայել։

Տօքթոր Սիլվէսթր իւր փորձերով հաստատած է թէ այս արուեստական ուռեցումը բոլորովին անվնաս է, և թէ շատ դիւրին է անհետացնել զայն երբ այլ ևս չէ օգտակար։ Աւասիկ ինչպէս կ'ամփոփէ ինք իւր դրութեան առաւելութիւնները։

«Գործողութիւնն ինքնին իսկ զերծ է վտանգէ, ցաւ չպ

ԻԼԱՆ
ՊԱՊԸ ՍԼԲԱՍԲԷԼԻ

Խոթիկ-քեռամ վէ ինչատթ տայրէսի իչին մէվճուտ նիւմունէսինէ թէվֆիգէն մէվգիի միանգամայնա պուլունան էլլի ատէտ էվ արապարնէն աղօսթօսը բուսմինին երիմի եէտնեմի սալը կիւնիւ գարարը գաթիսի վէ իրթէսի չարչէնպիհ կիւնիւ եիւզտէ պէշ թէնդիլմէթը իճրա վէ գապուլ օրանանճաղընտան, թալիպ օլանարընն տայրէի մէգբիւրէյէ միւրաճաատթ իմմէլէրի իլան օլունուր։

22 Աղօսթօս 1301

3—3

ԻԼԱՆ
ՊԱՊԸ ՍԼԲԱՍԲԷԼԻ

Նիղամիէ չարը անպարը իչուն լիւզումի օլուպ միւպայաա օլունանճագ օլան ալթը եիւզ պին գրչէի ճէտիտ արբանընչէրպիթի մուգարբէրէսի վէճճ իլէ պէհէր գրչէի ճէտիտի երմի իչ բարայա թալիպի էօճէտսինտէ օլուպ, իչպու աղօսթօսը բուսմինին երիմի սէքիզնճի չարչէնպիհ կիւնիւ գարարը գաթիսի վերիլէճէկինտէն վէ եիրմի տոգուզընը բէնչէնպիհ կիւնի տախի թէգարրուր իտէն ֆիյամէքտան եիւզտէ պէշ թէնդիլի դապալ իտիլէճէյինտէն, իթայա թալիպ օլանլարընն լէվգիմամը ուսմումիէ տայրէսինէ կէլմէյէրի իլան օլունուր։

22 Աղօսթօս 1301

3—3

ԻԼԱՆ
ՊԱՊԸ ՍԼԲԱՍԲԷԼԻ

Տէրունընա սիյահ գուզու քիւրբի մէվզու պօղ բէնկիլի Մայա տաղը ապանընտան մանամուլ գարագօլ եաղմուրլուրը ատէտ պէշ եիւզ. պէհէր ատէտի իբի եիւզ օն տէօրթ դրուչա.

Թուզը գուրու թիյլի գըվրբնդ գօյուն տէրիսի ատէտ պին. պէհէրի օն դրուչա.

Տէրունի փամուք իտիլիկի իւզէրինէ սիյահ եուն էօրմէ դայթանտան վարիլ տիւմէլի սիյահ եուն չտիրաա. չիֆթ օն իւչ պին իբի եիւզ, պէհէր չիֆթի տօգուզ, եէթմիշ պէշ փարայա.

Նիղամիէ էլչիսի անպարը իկէ Պէյքօզ տապախանէսի իչուն լիւզումի օլուպ միւնագասայա գօնուլան պալատէ մուրագամ տէօրթ գալէմ էչնա ֆիյաթը մուրագամէլերի իկէ թալիպէրի էօճէտսինտէ օլուպ աղօսթօսը բուսմինին եիրիրմի ալթընճը փապար իրթէսի կիւնիւնտէ գատար պէհէր կիւն միւնագասայը պիլ իճրա մէգբիւր կիւնտէ գարարը գաթիսի վերիլէճէկինտէն եթա իթմէկէ թալիպ մէ եիրիրմի եէտինճի սալը կիւնիւ եիւզտէ պէշ թէնդիլինէ բարիպ պուլունանլէրին մաղամը Մէբասկէրի լէվգիմամը ուսմումիէ տայրէսինէ կէլմէյէրի իլան օլունուր։

22 աղօսթօս 1301

3—3

ԼՈՖԹԸՆ ԵՒ ՉԻՄՆԷԼ
ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԵՐԿԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵԱՑ

ՔԻԻՐՔՃԻ ԳԱԲՈՒՍԸ, ՂԱԼԱԹԻԱ

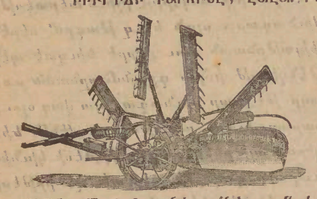

«ՐԻԱՆ» Մահանուանեալ հնձող մեքենայն երկու ձիով կը քաշուի և կը կրէ 300 օխա։

«ԳԻՆ՝ 35 ՕՍՄ· ՈՍԿԻ Է

Մեքենային կատարելագործութիւնը եւ երաշխաւորեալ է։ Գնողին երբ դոհ չիլլի, կրնայ ետ առնուլ իւր ստացին։

302

Marque de Fabrique.

«ԿՈՒՏՐՈՆ ՎԻՐՆ»
ՎԱՐԶԱՏՐԵԱԼ ՇԱԳԱՐԱՏՈՎ,

Ամսթերտամի 1883ի աշխարհահանդէսին մէջ

յինքն պարունակելով ջրոյ մէջ կատարեալապէս լուծելի խայծղանը (դաթրան)

ՄԻԱԿ ՃՇՄԱՐԻՏ ՄՈՒԶՆ

Այս բաղադրութիւն ունի խայծդանի բոլոր բուծիչ յատկութիւնները, մինչդեռ խայծղանի ՄԻԱՍ պատրաստութիւնք միայն անոր համն և հոտն ունին։ «ԿՈՒՏՐՈՆ ՎԻՐՆ»ի մէկ չափն կը պարունակէ քաքսիւլի մը բուժիչ սկզբունքները։ Բայց կարելի է օրը 20 չափ «ԿՈՒՏՐՈՆ ՎԻՐՆ» առնուլ առանց բնաւ վնասուելու, մինչդեռ խայծդանի քոսն քաքսիւլ ադեաց վտանգաւոր բորբոքում առաջ կը բերէն։

ԽԱՅԾՂԱՆԻՄ ԻՒ ԹԵՐԻ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻՆ ԱՆՀՈՒՆԱՊԷՍ ԱՒԵԼԻ ԱԶԳՈՒՆ ԵՒ ԼԵՐԵՔՊԱՏԻՎ Ա.ԹԱՆ, «ԿՈՒՏՐՈՆ ՎԻՐՆ»ի հեղուկը չիլլի կը ծախուի 1·50 ֆրանքի՝ 20 լիտր խայծդանի ջրի համար։ Իսկ 0·10 պատրաստուած չաքարանուշէն 100 հատ պարունակող չիրը 2·50 ֆրանքի կը ծախուի։

Ընդ հանուր մեքենագործ
Ժ. ԱԼԻԲԵՐԱՆՏԻ
Դեղարան Տէլլա-Սուտա
169—Մեծ փողոց Բերայի—169
Կ. Պոլիս

ՏԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ԳՈՐԾԻՆԵՐ
ՊՂՆՁԷ, ՋՈՒԼԱԾՈՑ ԵՒ ԾԵՂՈՒԱԾ ԵՐԿԱԹԷ

ՊԱՐՏԷԶԻ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐ

32 Մահմուտիյէ փողոց, և
24 Բէրչէմպէ բաղար Ղալաթիա

ՀԷՆՐԻԿ ԼԱՆԺ

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՄԵՔԵՆԱՅՆԵՐ
ԱՏԱՂՁԱԳՈՐԾԻ
ԵՒ
ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ԳՈՐԾԻՆԵՐ

ԴԱՄԱՍԿԻ ԵՒ ԲԵՅՐՈՒԹԻ ՄԱՍ ՆԻՒԹԵՂԻՆԻ ՓԱՐԵՑԻ ԳՈՐԾԵՐ

ՄԱՍԻ ԵՒ ԴԱՂԱՏԻԱՅԻ ՄԱՍ ՆԻՒԹԵՂԻՆԻ ՓԱՐԵՑԻ ԳՈՐԾԵՐ

509

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

NORTH BRITISH AND MERCANTILE
Insurance company
ՆՈՐԱՀ ՊՐԻԹԻՆ ԵՒ ՄԷՐԲԸՆԹԱՅԼ
Լոնդրայի և Լիվերբուլի ապահովոտիւն

ընկերութիւն	Ասէլ Լիր.
Ընտանեալ դրամագլուխ	3,000,000
Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ	2,500,000
Վճարեալ »	625,000
Պահեստի դրամ հրդեհի պատասխանատուութեանց դէմ	1,592,235
Կենաց պատասխանատուութեանց դէմ պահեստի դրամ	3,841,194
	6,058,429
Հրդեհի ճիւղէն հասոյթ 1883 տարուոյ	1,186,865
Կենաց ճիւղէն հասոյթ 1883 տարուոյ	551,307
	1,738,172

NORTHERN
Assurance company
ՆՕՐԹՀԷՐՆ
Լոնդրայի և Լիվերբուլի ապահովոտիւն

ընկերութիւն	Ասէլ Լիր.
Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ	3,000,000
Վճարեալ »	300,000
Պահեստի դրամ հրդեհի պատասխանատուութեանց դէմ	811,871
Կենաց պատասխանատուութեանց դէմ պահեստի դրամ	1,778,300
	2,890,171
Հրդեհի ճիւղէն հասոյթ 1883 տարուոյ	520,206
Կենաց ճիւղէն հասոյթ 1883 տարուոյ	251,572
	771,778

Ստորագրեալս իւր բաղմաթիւ յանձախորդաց և քաջալերս ընդհանուր լաւագոյն հասարակութեան կը ծանուցանէ թէ ինքն վերոյիշեալ երկու ընկերութեանց միացեալ գործակատար ընտրուած ըլլալով, այնպիսի դրութեան մը մէջ կը գտնուի, որպէս հրդեհի դէմ ապահովութեան մեծ դիւրութիւններ կը մատուցանէ։

Ապահովութեանց կարգադրութիւնները կը բաղկանան երկու ընկերութեանց մէջ համեմատական բաժանումէ մը, և այսպէս ապահովութեան և դիւրութեան աւելի բարձր մեծագումար ապահովութիւն բանաձեւու ներկայացնել։

Գրեթէ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւնք կրնան ընդունիլ, ինչպէս Բերայի, Ղալաթիոյ և Պոլսոյ մէջ, նոյնպէս մեծակալ քաղաքները, գիւղերն և գաւառները։

MARITIME
Insurance Cie limited of Liverpool
Capital Lt. 500,000
ՄԱՐԻԹԱՅՄ
Մովային ապահովոտիւն ընկերութիւն
Դրամագլուխ 500,000 Անգլ. լիրա

Նաւ ապրելը, շրջենաւերու և առագաստանաւերու մէջի վճարմունքներն ու կարասիները խիստ օգտակար պայմաններով ապահովելու իշխանութիւն ստացած է ընկերութեան կողմէ։

Գիտերուն և պլլոյ վրայ տեղեկութիւն տալնալ ուզողք պէտք է դիմեն Կոյսթա, Քօմիսիօն խանի անկիւնը երկաթէ կամարջին վրայ նայող սենեակին, առ.

Կ. Պոլսոյ Ընդհ. Գործակատար Ընկերութիւնը
ԳԱՌՆԻԿ Ց. ՍԵՐՈԲԵԱՆ

ԽՈՐՏՏԱՑԷԼ
ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԻՀԱՄՊԱՆԻԱ

Ցիշեալ ընկերութիւնն հրդեհի դէմ ապահովագրէ տուներ, կարասիներ, խանութներ և ապրանքներ յայտ շահուէտ պայմաններով, միջնորդութեամբ իւր ընդհանուր գործակալութեան։

ՇԻՆՏԼԻՐ ԵՒ ԱՍՏԱՌԱՆՈՒՏՈՒՐ

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՊԱՀՉԷ-ԳԱԲՈՒՍ, ՃԷԼԱԼ ՊԱՑ ԽԱՆ

50

ՕՍՊՈՐՆԻ ՅՈՐԵՆ ՀՆՁՈՂ՝ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄԵՔԵՆԱՅՆ

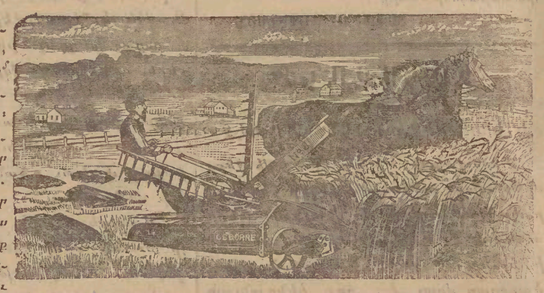

Օրը 88,000 քառակուսի կանգուն, լայնքն 55 պէտքիսկ կը հնձէ, ծանրութիւնն է 280 օխայ։ Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ ընդհանուր գործակատար Մկրտիչ և Յովհաննէս Մուրատեան եղբարք Կալաթա Եօրխանճըլար ճամբէսի թիւ 70 և Պոլիս, Ֆիէճանճըլար Եօղուշը, Եուսուֆեան խանի դիմաց թիւ. 22։

ԽԱՐԻՍԽ
ԿԵՆԱՑ ԵՒ ԵԿԱՄՏԻՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
Ի ՎԻԵՆՆԱ Հաստատեալ 1858ին

1883 Դեկտեմբեր 31ին երաշխաւորեալ հասոյթն էր 80,714,893·45 ֆրանք։

Ապահովագրել տուող անձինք մահուան պարագային մէջ տարեկան բաժիններէն % 25 չափ կրնան։

Ապահովագրել տուող անձինք կենաց պարագային մէջ ապահովագրեալ դրամագլուխներէն մինչև 41 ½ % չափ կ'ընեն։

ԽԱՐԻՍԽ ընկերութեան կատարած գլխաւոր գործողութիւնք են.

Ա. Ապահովագրութիւն մահուան պարագային մէջ։ Օրինակ.

35 տարեկան անձ մը 286 ֆրանքի տարեկան բաժին մը կը վճարէ իւր ժառանգորդաց ապահովելու համար 10,000 ֆրանքի դրամագլուխ մը, վճարելի իւր մահուանէն յետոյ և որ իրեն իրաւունք կուտայ շահուց մասնակցիլ իւր ապրած միջոցին։

Բ. Ապահովագրութիւն կենաց պարագային մէջ (Օժիտք)։ Օրինակ.

Մէկ տարեկան եղած միջոցին ապահովագրեալ տղոյ մը քսան տարի յետոյ 10,000 ֆրանքի դրամագլուխ մը պիտի ստանայ. ասկէ զատ, պիտի մասնակցի Ընկերութեան 85 % շահուց՝ 298·50 ֆրանք տարեկան բաժնոյն փոխարէն։

Վեցամեայ վճարելի կրկին ապահովութեան բաժին է տարին 116·19 ֆրանք։

Թուրքիոյ համար ընդհանուր Ներկայացուցիչ
ՄՈՐԻՍ ՊԷՐԳԷՐ
Գալատասարայ, Ղալաթիա, Վալիտէ փողոց, թիւ 29, Գերմանական Թղթատուն վրայ։
Ընկերութեան սեղանաւորն է Ս. ԱՏԼԻԷ

ԶՐԻ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ ԱՄԵՆ ԼԵԶՈՒԱՒ

ԱԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՔԵԱՆ
Ն. ԲԱՔԷՆ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսիլիայէ և Թօնէն դէպ. կանոնաւորապէս քանոյ

Սամսոն, Տրապիզոն և Պաթում երթալիք յատակիկայ շոգենաւն է ԼՈՆԴՐԷԼ որ օգստ. 12ին Մարսիլիայէն և օգստոս 31ին Պոլսէն պիտի մեկնի։

Մարսիլիա երթալիք յատակիկայ շոգենաւն է Լ-ՄԻՆԷՐՎԱ որ պիտի մեկնի օգոստ. 31ին երեկոյեան ժամ 5ին։

Ուղղակի և արագ ուղեւորութիւն

Նաւատոմարներ, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԹԻՆԵՒՈՒԹ ԲԸՊՈՒԼ
Թիւ. 17–18 Քիւչիւք Միւլէթ
Մահմանէ փողոց, թիւ. 141

514

ԲԱԲԱԵԱՆԻ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լիվերբուլ, Մէնչեսթրէսի և Օրեսսի դէպ. կանոնաւորապէս քանոյ

ՇՈԳԵՆԱՒԻՔ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Ամբա Սոֆիա	3,000	Պէքքօ
Աբարատ	2,500	Ռոճբրա
Լլանտաֆ	2,500	Քրուլ-չանք
Լանդոնիա	2,500	Ռէյնք
Մասէտոնիա	3,500	Մարշ
Ռումելիա	2,800	Ֆոթերթիլ

Պրէմենէա շոգենաւն ամսոյս 24ին Պաթումէն վերադառնալով անմիջապէս Լիվերբուլ պիտի ուղեւորի։

Ամբա Սոֆիա շոգենաւն ամսոյս 24ին Լիվերբուլէն ատտ կ'սպասուի։

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար։

Ամէն գիւրութիւն և հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԳԱՆԻԷԼ, ԲՈՒՌԱ ԵՒ ԸՆԿ.
Գրքակալէ

515

N. 7.

Գալատասարայ, պալ թէրէ, եմմաղը ծիրտի միւլերի վէ ասչ տեղերվէսիի, Եմմոնը մեզբէրէ Տէլբրիէ մէրհէմինին եսթիմլար իլէ սերբէն միւսթէֆի օլուբ, Բարիստ Գալբէնտ օգաղընտա 51 նուսէրօլու քիմիական Մ. Տէլբրիէ վէ սաբ էճզանը մէջ բէրուքէր տիւքանկարընտա պուլունուր, գալպընտան սաղընմայը Զանգոյ ընդն ֆիյաթը 20 ղուրուշ. Եարբմ չանգընդն ֆիյաթը 12 ղուրուշ։ Տէրսաատեմիզ տէքօղլիմ օսու եաղը. Նեզ Ղալաթա կէօմրիյիւնիւն գալբընտան Մ Զերմանինին մաղազասընտա սորը։

ՄԻԱՋԱՏՈՊԱՆ ՃՇՄԱՐԻՏ ՓՈՇԻ
ԹՈՄԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԵԱՄԲ
Ա. ՄԻԹԱԼՈՎԻՉԻ
ԻՍԹԱՆԲՈՒԼՈ, ԳԱԼԱԹԱՏԻ
Ղալաթայ մէջ Միւերանցոն է
Մոմ Հանէ, Լայտ խան, 2.

512

ՔԻԻՆԱՐՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿՈՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒԻՔ
Ոչ ամիսը տասի մ'անգամ կը քանին Լիվերբուլի և Մէնչեսթրէսի դէմ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օրանիա	7,000	Մալթա	3,000
Ագլաս	3,000	Մորքաբ	2,500
Ալբրօս	3,000	Դանիմ	2,500
Պոռնիա	4,600	Բարմիա	5,000
Պալպէք	2,500	Բարմիրա	3,000
Պրիմրոզ Հիլ	1,200	Սերմիա	7,800
Սէֆիրտիա	5,000	Սէրգիա	4,600
Բագտատիա	4,700	Սարպիսա	3,000
Շէրպուրկ	2,000	Սամսոնա	3,000
Ցէսկերաա	2,500	Պիտոն	3,000
Կալիա	4,000	Թարիֆա	3,000
Քէտար	2,500	Թրինիտատ	2,500
Մարաթոն	3,000		

Քէպրա շոգենաւը, նաւապետ Ամիքին սեպտեմբեր 3ին Լիվերբուլէն ասատ կ'սպասուի։

Ստորագրեալն արտօնութիւն ունի ուղեւորներ և վաճառք ընդունիլ Նիւ-Եորքի, Պոսթընի, կամ Ամերիկայի և Գանատայի ուրիշ և ուրէք նաւահանգստի համար։

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ
Գրքակալատար
Թիւ 1 Քիւչիւք Հալիլ
փապա խան Ղալաթիա

511

ՖՐԷՏ ԼԷՅԼԱՆՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒԻՔ
Ոչ կանոնաւորապէս կը քանին Լիվերբուլէ և Աբերտէլէց դէմ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալեքերման	2500	Յաֆտեան	3700
Ալլասիան	2500	Յլամինեան	3700
Պոռտուգեան	2500	Յլանտան	3700
Ամերիկեան	2500	Լպէրման	5500
Արապիան	3700	Լլանդան	5500
Պամբրիան	6000	Խարգան	5500
Գուլկարիան	6000	Լեսպեան	2200
Քասթէլեան	800	Լիկուրեան	2500
Սպարտեանան	2000	Լիսպան	800
Տուրոյ	700	Օբորթոյ	700
Եմիրտան	3700	Բերսիան	3800
Ֆրանսան	3700	Վալենսիան	6800
Ֆրանկոնիան	3700	Վիրգինեան	6800

Անդրադարձի շոգենաւը, նաւապետ Ֆըլլինկի այսօր Լիվերբուլէ ասատ հասաւ ընդհանուր վաճառքով։

Ուղղակի հասար ամէն գիւրութիւն

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐԴ ԼԱՖՈՆԹԷՆ
Գրքակալ
Թիւ 34, 36, 36, Եէնի Միւլէթ խան, Ղալաթիա.

Նաւատեարք, Պարոնայք Ֆրէտ, Էէյլանտ և ընկ. Լիվերբուլ
Գրքակալներնէ
Կ. Պոլիս, Իսմուտպա Լաֆիմնդէն.
Ճիսպարլար, Փ. Փ. Քարվիր Եղբարք
Ալեքսանդրիա, Կ. Լ. Վահան և ընկ.
Մալթա, Ա. Քամիլիերի.
Շիրա, Ա. Մ. Մաւրօկօրատագ.
Զմիւռնիա, Գ. Ուիդ օլ և ընկ.

512

ԵՐԹԵԼԻԿՈՒԹԻՒՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ
Ընդ հովը Աբէլլա, կ. Պոլսոյ և Օրեսսի
ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍՐՆ ՈՐԴԻԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալլասանս	2,000	Լէքանդրա	4,500
Անտէլս	8,000	Մարէնկս	4,300
Արկս	1,300	Մարսոմին	2,500
Պասսանս	3,500	Մրկս	2,000
Պրոտոմիս	2,200	Նէրս	2,000
Պրամս	2,000	Պէրլս	5,000
Գէյրս	2,600	Օրլանտս	3,000
Գալիքսս	2,500	Օքսանդրս	4,500
Գամէս	2,400	Դէրս	2,000
Գաբս	2,000	Բասիֆիք	1,200
Գոմս	2,700	Բալէրմս	3,200
Տիսս	2,500	Բասէրս	1,700
Տօմինս	1,800	Քիրս	2,800
Էրսաբս	2,600	Իրանիս	4,400
Տրաբս	2,600	Իմանիս	3,200
Ֆալքոն	800	Իսլս	3,000
Ֆիրս	1,700	Իսմանս	3,500
Ֆլամինկս	1,600	Իսմիս	3,500
Կարիբս	5,500	Մարէնս	4,000
Կիդանս	2,200	Մարքս	2,000
Կօզս	800	Միչիս	2,000
Կրօսնս	2,200	Սորենդս	4,300
Հանկս		Թասաս	1,200
Հերս	2,000	Թ. Ռ-հիլլ	3,000
Հիսպանս	3,000	Թիկեր	4,300
Հիւմանէրդ	1,200	Թրանս	2,800
Ճիսս	2,300	Քասնդս	3,600
Քէլրս	2,000	Ցեհսս	4600
Քօմնս	2,200	Ցէպրս	3,000
Լէս	2,000	Ցերս	11,0

Սալբրս շոգենաւը, նաւապետ Ռոճբրս ընդհանուր վաճառքով այժմ կը բեռնուորի Բէլլ։

Ռիմալրս շոգենաւը, նաւապետ Նիւմէն ընդհանուր վաճառքով Լիվերբուլ ասատ հասած, պարպած և յետոյս ուղեւորած է։

Տրաբս շոգենաւը, նաւապետ Տոճկաս, ընդհանուր վաճառքով ամսոյս 23ին Լիվերբուլ մեկնած է Իզմիր, Պոլիս և Օրեսսա երթալու համար։ Սեպտ. 10ին ատտ կ'սպասուի։

Ուղեւորներու համար ամէն գիւրութիւններ

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ. ՖՐԷՏԷՐԻՔՔ ՀԻԼՏ ԷՆ ԸՆԿ.
Գրքակալ
Թիւ 17–18, Քիւչիւք Միւլէթ
խան Ղալաթիա

514

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լիվերբուլ և Մէնչեսթրէսի դէմ. բեռնաւորապէս

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քասթրուս	4200	Օսարիս	3000
Ֆէրոս	4000	Դէրեթիս	3000
Օսմանի	4000	Բերա	3000
Սեսսոդրիս	3250	Գրանդիք	1700
Թիպս	3250	Լոդիս	800
Մակասար	3250	Օրինա	800
Մարիոթիս	3250	Սեսիլ	700

Անդրադարձ շոգենաւը, նաւապետ Լուչիա, Լիվերբուլէն ասատ հասաւ ընդհանուր վաճառքով։

Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹՈՒ, Լ ԸՆԿ
Մէյտանգրգ փողոց,
Ուիթոյ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ Լ ԸՆԿ

515 Յ. Ճէյմս Պարիզ, Լիվերբուլ

Ա. բասնանատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՍՈՒԼԹԱՆԱԿԱՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՇԻՐՔԷԹԻ ԵՒ ՅՐԻՑԷԻ
ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵԼԻԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱԿԸ
1885 Օգոստ. 1 Հինգշաբթի օրէն սկսեալ մինչև Օգոստ. 31

(Բոլոր յ'ԷՊԷՆԻ օրերէն) Եւրոպական եղբերէն կամաքլ էջնող շրջենաւուց երթեւեկութեան ժամերը

ժ.	Թ.
) 11 30 Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյուք. Թարապ. Եէնիք. (Եէնիք. շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	32
) 12 3 Եէնիք. Մթէն. Մրկ. Պոյաճ. Ր. Հիսար Պէպ. (Ա.բնավ. շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	22
) 12 30 Ր. և Ա. Գավ. Եէնիմ Մէզարպ. Պէօյ. Քիրէճ Թաբ. Եէնիք. (Եէնիք. շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) (Ուրբաթ օրերը Մթէնիա Մրիկեն Ր. Հիսար Պէպէք)	18
) 1 20 Եէնիք. Մթէն. Մրիկ. Պոյաճ. Ր. Հիսար Պէպ. (Ա.բնավ. շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) (Ուրբաթ օրերը չպիտի հաղորդակցի)	28
) 1 45 Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյ. Թաբ. Եէնիք. (Եէնիք. շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	17
) 2 20 Եէնիք. Մթէն. Մրիկ. Պոյաճ. Ր Հիսար Պէպ. (պիտի հաղորդակցի)	21
3 — Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյուք. Քիրէճ. Թարապ. Եէնիք. Մթէն. Մրիկ. Պոյաճ. Ր. Հիսար Պէպ. (Ա.բնավ.ուտաքիւզ պիտի հաղորդակցի)	33
4 — Ա. Գավագ. Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյ. Թաբ. Եէնիք. Մթէն. Մրիկ. Պոյաճ. Ր Հիսար. Պէպէք. Ա.բնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք.	18
5 15 Եէն. Մէզ. Պէօյ. Թաբ. Եէնիք. Մրիկ. Ր. Հիսար Պէպ. Ա.բնավ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշ.	25
6 15 Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօ իւք. Թարապ. Պէյդօղ Բաշալ. Եէնիք. Մրիկ. Գանդրա. Ր. Ա. Հիսար Գանտրլը. Ա.բնավ. Զէնկ. Պէյլեր Օրթաք. Գուզ. Պէշիք. Իւսկ.	1
8 15 Ա. և Ր Գավ. Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյ. Թարապ. Եէնիք. Մրիկ. Պոյաճ. Ր. Հիսար Պէպ. Ա.բնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք. (ուրբաթի օրերը Մթէնիա պիտի հանդիպի)	34
10 — Մէզարպ. Պէօյ. Թարապ. Եէնիք. Մրիկ. Ր. Հիսար Ա.բնավ. Օրթաք. Պէշիք.	28

Արնավարդիներն կամաքլ եղող շրջենաւուց ժամերը

) 11 30 Պէպ. Ա.բնավ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք.	20
) 12 10 Ա.բնավ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք. Գապ	1
) 12 40 Պէպէք Ա.բնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք.	21
) 1 20 Ա.բնավ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք. Գապ	4
) 1 55 Պէպէք Ա.բնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք.	25
) 2 55 Պէպ. Ա.բնավ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք. Գապպէ.	4
4 — Պէպ. Ա.բնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիք. Գապպէ.	17
10 45 Հիսարէ Զէնկէլբէյ	22
11 40 Պէպէքէն ուղղակի կամուրջ	1

Ախոյան եղբէրէն կամաքլ եղող շրջենաւուց ժամերը

) 11 15 Վանիք. Զէնկ. Պէյ. Գուզ. Գապթ.	28
) 11 40 Պէյդ. Բաշալ. Ր. Բ. Մահ. Գանդրա. Ա. Հիսար Գանտ. (Գանտրլիի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	25
) 12 15 Գանտիլ. Վանիք. Զէնկէլ. Պէյլերպ. Գուզ.	33
) 1 15 Գանտ. Վանիք. Զէնկէլ. Պէյլեր. Գուզ.	32
) 1 30 Պէպ. Թաբ. Պէյ. Բաշ. Ր. բաշա. Գանդրա. Ա. Հիսար Գանտիլ. (Գանտ. շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	34
) 2 30 Գանտիլ. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզ. Իւսկ.	22
) 2 45 Մէզար. Պէյրիբ. Թարապ. Պէյդօղ Բ. Պահչէ Գանդրա. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզ. Պէշիք.	20
4 — Պէյդօղ Բաշալ. Բիլիմթ բաշա Գանդրա. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզ. Իւսկ. (Ուրբաթ օրը ժմ. 4 15 Մէզարպէրնուէն պիտի ելլէ).	32
8 45 Պէյրիբ. Թարապ. Պէյդ. Բաշալ. Գանդրա. Ա. Հիսար Գանտիլ. Վանիք. Զէնկել. Պէյլեր. Գուզ. Իւսկիւտար (Ուրբաթի օրերը Ր. Բ. Մահ.)	21
10 25 Գանտիլիէն ուղղակի կամուրջ	25
(Բոլոր յ'ԷՊԷՆԻ օրերէն) Լամաքլէն Եւրոպան Եղբէր երթեւեկող շրջենաւուց ժամերը	
) 12 30 Պէշիք. Օրթ. Գուրուչ. Ա.բնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Մրիկ. Եէնիք. Թարապ Պէյրիբ. Մէզարպ.	20
) 1 15 Պէշիք. Օրթաք. Գուր. Ա.նավ. Պէպէք Ր. Հիսար Պոյաճ. Մթէն. Եէնի. Թար. Պէյ. Մէզարպ. Եէնիմ.	33
1 45 Գապպէ. Իսկ. Պէշիք. Գուզ. Օրթ. Պէյլեր. Զէնկել. Ա.բնավ. Գանտրլ. Ա. և Ր. Հիսար Գանտրլ. Մրիկ. Եէնիք. Բաշալ. Պէյդ. Թարապ. Պէյ. Մէզ. Եէնիմ.	4
2 15 Պէշիք. Օրթաք. Ա.նավ. Ր. Հիսար Մրիկ. Եէնիք. Թարապ. Պէյրիբ. Մէզարպ. Եէնիմ. Բ. և Ա. Գավագ	18
3 30 Պէշիք. Օրթաք.